

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra práva

Bakalářská práce

**Právní a ekonomické aspekty ochrany hospodářských
zvířat**

Denisa Rajglová

© 2022 ČZU v Praze

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Denisa Rajglová

Podnikání a administrativa

Název práce

Právní a ekonomické aspekty ochrany hospodářských zvířat

Název anglicky

Legal and Economic Aspects of Livestock Protection

Cíle práce

Cílem je vyhodnocení právní ochrany hospodářských zvířat vzhledem k efektivnosti postihu při porušení právních předpisů, vč. ochrany proti týrání. V souvislosti s posouzením ekonomických toků vajec a drůbežího masa zaměřených na vývoz, dovoz, produkci a spotřebu.

Metodika

Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. Teoretická část se dělí na dvě části, a to na právní a ekonomickou část.

V praktické části práce je použita metoda kvalitativního výzkumu s využitím nástroje dotazníkového šetření, kde budou zkoumány názory a informovanost veřejnosti ohledně vybraných témat souvisejících s právními i ekonomickými poznatky ohledně hospodářských zvířat. V závěru práce je využita metoda syntézy získaných poznatků.

Doporučený rozsah práce

30 – 40 stran

Klíčová slova

hospodářské zvíře, právo zvířat, welfare, vejce, drůbeží maso, spotřeba, produkce, dovoz, vývoz

Doporučené zdroje informací

CHAPOUTHIER, Georges. Zvířecí práva. Praha: Stanislav Juhaňák-Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-607-4.

MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013. ISBN 978-80-200-2317-9

PRCHALOVÁ, Jana. Právní ochrana zvířat. Praha: Linde, 2009. ISBN 978-80-7201-763-8.

Vyhláška č. 208/2004 Sb., vyhláška o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat

Vyhláška 342/2012 Sb. Vyhláška o zdraví zvířat a jeho ochraně o přemísťování o přepravě zvířat a o oprávnění odborné způsobilosti k výkonu některých odborných veterinárních činností

Zákon č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

Zákon 89/2012 Sb., občanský zákoník

Předběžný termín obhajoby

2021/22 LS – PEF

Vedoucí práce

JUDr. Viktor Jansa, CSc.

Garantující pracoviště

Katedra práva

Elektronicky schváleno dne 21. 9. 2021

JUDr. Jana Borská, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2021

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 07. 03. 2022

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Právní a ekonomické aspekty ochrany hospodářských zvířat" jsem vypracoval(a) samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autor(ka) uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušil autorská práva třetích osob.

V Praze dne 14.3.2022

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu mé bakalářské práce panu doktoru Judr. Viktoru Jansovi CSc. za odborné vedení a ochotu, kterou mi v průběhu zpracování bakalářské práce věnoval.

Dále bych chtěla poděkovat panu MVDr. Jakobovi Škrabalovi a panu MVDr. Ottovi Vranému za odborné rady, věnovaný čas a poskytnuté informace. V neposlední řadě bych také ráda poděkovala své rodině, přátelům a příteli za podporu během studia.

Právní a ekonomické aspekty ochrany hospodářských zvířat

Abstrakt

Tato bakalářská práce se zabývá ochranou hospodářských zvířat v právní úpravě České republiky, která se opírá o zákon č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, a také o veterinární zákon č. 166/1999 Sb.. Na tuto část navazuje ekonomické vyjádření týkající se chovu drůbeže a s tím související ekonomické toky vajec a drůbežího masa.

Teoretická část je členěna na dvě základní části. První část je věnována základním pojmům a charakteristice hospodářských zvířat. Dále je zaměřena na historickou a současnou právní úpravu hospodářských zvířat v ČR. Následně je v této kapitole představena trestněprávní úprava při nedodržení právních předpisů. V druhé části jsou charakterizovány chovy nosnic a brojlerů a jejich bonita v souvislosti s vejci a drůbežím masem. Následně je představen trh s vejci a drůbežím masem.

Praktická část předkládané bakalářské práce zkoumá pomocí dotazníku povědomí veřejnosti ohledně právní úpravy hospodářských zvířat, konkrétně na jejich vnímání a vlastní zkušenosti, a dále je zkoumán ekonomický přehled obyvatel ČR týkající vajec a drůbežího masa. Závěrečná část se věnuje syntetickému vyhodnocení zjištěných výsledků a zamýšlí se nad jejich souvislostmi.

Klíčová slova: hospodářské zvíře, právo zvířat, welfare, vejce, drůbeží maso, spotřeba, produkce, dovoz, vývoz

Legal and Economic Aspects of Livestock Protection

Abstract

This bachelor's thesis deals with the protection of farm animals in the legislation of the Czech Republic, which is based on Act No. 246/1992 Sb., on the animal protection against abuse, and on the Veterinary Act No. 166/1999 Sb. This is followed by an economic statement on poultry rearing and the related economic flows of eggs and poultry meat.

The theoretical part is divided into two basic parts. The first part is devoted to basic concepts and characteristics of livestock. It also focuses on the historical and current legal regulation of livestock in the Czech Republic. Subsequently, this chapter presents the criminal law regulation in case of violation of the legal regulations. The second part characterizes the rearing of laying hens and broilers and their value in relation to eggs and poultry meat. Then the market of eggs and poultry is introduced.

The practical part of the presented bachelor's thesis by means of a questionnaire examines the public's awareness of the legal regulation of livestock, specifically their perception and own experience, and the economic overview of the Czech population regarding eggs and poultry meat. The final section is devoted to a synthetic evaluation of the findings and reflects on their implications.

Keywords: livestock, animal rights, animal welfare, egg, poultry meat, consumption, production, import, export

Obsah

1 Úvod	8
2 Cíl práce a metodika.....	10
3 Teoretická východiska	12
3.1 Základní pojmy	12
3.2 Historie právní ochrany zvířat.....	17
3.2.1 Mimoprávní historie ochrany zvířat	21
3.3 Trestněprávní úprava ochrany zvířat proti týrání.....	22
3.4 Kur domácí.....	26
3.4.1 Nosnice	26
3.4.2 Chov brojlerů	29
3.5 Vejce	30
3.5.1 Označení vajec	30
3.5.2 Spotřeba vajec v České republice	31
3.5.3 Cenový vývoj vajec	32
3.5.4 Vývoz a dovoz vajec	33
3.5.5 Světový trh s vejci.....	34
3. 6 Drůbeží maso	36
3.6.1 Spotřeba drůbežího masa	37
3.6.2 Vývoz a dovoz drůbežího masa	38
3.6.3 Cenový vývoj drůbežího masa.....	39
3.6.4 Světový trh s drůbežím masem	39
4 Vlastní práce.....	40
4.1 Zvolená metoda	40
4.2 Struktura respondentů	40
4.3 Výsledky šetření.....	42
4.3.1 Právní úprava zvířat	42
4.3.2 Ekonomika vajec a drůbežího masa.....	54
5 Výsledky a diskuze.....	63
6 Závěr	65
7 Seznam použitých zdrojů	67
8 Přílohy.....	72

Seznam tabulek

Tabulka 1 - Stavby nosnic v ks v České republice	27
Tabulka 2 - Hmotnostní třídění vajec	31
Tabulka 3 - Spotřeba vajec na obyvatele	31
Tabulka 4 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců (CZV) a spotřebitelských cen (SC) (Kč/ks)	33
Tabulka 5 - Vývoz a dovoz vajec v tunách a tisíci kusech	34
Tabulka 6 - Spotřeba drůbežního masa na obyvatele v kg	37
Tabulka 7 - Vývoz a dovoz drůbežního masa v období 2011-2020 (tis.t.ž.hm).....	38
Tabulka 8 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců (CZV) a spotřebitelských cen (SC) jatečných kuřat I. tř. j. (Kč/kg)	39
Tabulka 9 - Způsob týrání zvířat.....	45
Tabulka 10 - Druh týraných zvířat.....	45
Tabulka 11 - Názory na změny v českém právním řádu na ochranu zvířat.....	47
Tabulka 12 - (Ne)dostatečné trestní sazby za týrání zvířat.....	47
Tabulka 13 - Místo nákupu vajec.....	50
Tabulka 14 - Místo nákupu drůbežního masa.....	51
Tabulka 15 - Preference typu chovu	52

Seznam grafů

Graf 1 - Produkce a spotřeba vajec v ČR	36
Graf 2 - Vývoj celosvětové produkce vajec, 2000 – 2019	39
Graf 3 - Top 10 zemí produkujících vejce	40
Graf 4 - Výroba a celková spotřeba drůbežního masa v ČR	42
Graf 5 - Struktura respondentů podle věku	45
Graf 6 - Struktura respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání	45
Graf 7 - (Ne)znalost pojmu welfare zvířat	46
Graf 8 - (Ne)účinnost právní ochrany zvířat	47
Graf 9 - Víte kam se obrátit v případě týrání zvířat?	48
Graf 10 - Setkání se s týraným zvířetem	48
Graf 11 - Právní zacházení se zvířaty jako s lidmi	50
Graf 12 - (Ne)vědomost veřejnosti o životních podmínkách slepic v klecovém chovu	52
Graf 13 - Zákaz klecového chovu slepic	53
Graf 14 - Využívání zvířat pro testování výrobků	53
Graf 15 - Nákup vajec podle původu chovu	55
Graf 16 - (Ne)vědomost kódu na vejcích	57
Graf 17 - Původ vajec při koupi	57
Graf 18 - Kritéria při koupi vajec	58
Graf 19 - Spotřeba vajec za týden	58
Graf 20 - Největší dodavatel vajec do ČR	59
Graf 21 - Spotřeba drůbežního masa za měsíc	60
Graf 22 - Největší dodavatelé drůbežního masa	61
Graf 23 - Průměrná aktuální cena vejce	61
Graf 24 – Průměrná aktuální cena za 1 kg drůbežního masa	62

Seznam použitých zkratk

Např	Například
ČR	Česká republika
MZe	Ministerstvo zemědělství
ÚKOZ	Ústřední komise pro ochranu zvířat
ZOZPT	Zákon na ochranu zvířat proti týrání
SVS	Státní veterinární správa
EU	Evropská Unie
CZ	Česká republika
PL	Polsko
DE	Německo
CZV	Ceny zemědělských výrobců
SC	Spotřebitelské ceny
FAO	Organizace pro výživu a zemědělství
kg/obyv./rok	Počet kil na obyvatele za rok
kg ž. hm	Počet kil živé hmotnosti
vč.	Včetně
ČSÚ	Český statistický úřad

1 Úvod

Tato bakalářská práce je zaměřena na právní ochranu životních podmínek hospodářských zvířat, jelikož se jim nedostává tolik potřebná péče jako zvířatům v zájmových chovech. Chov hospodářských zvířat v současnosti dosahuje stále větších rozměrů a je proto důležité, aby zde existovala účinná právní úprava chránící hospodářská zvířata před nepříznivým nakládáním.

„*Velikost a mravní pokrok společnosti se pozná podle toho, jak zachází se zvířaty.*“ Tímto známým citátem od Mahátma Gándhího by se však neměly řídit pouze mravní zásady společnosti, ovšem také právní úprava. Právě ta má totiž na rozdíl od etických pravidel důležitou vlastnost – právní závaznost a vynutitelnost.

Je třeba, aby byla ochrana hospodářských zvířat dostatečně zajištěna pomocí účinných právních prostředků. Ochranou hospodářských zvířat se tak zabývá mnoho předpisů na různém stupni územní působnosti a závaznosti. Jak říká Spolková ministryně výživy, zemědělství a ochrany spotřebitelů Německa Julia Klöcknerová, je důležité kombinovat ekonomiku, dobré životní podmínky zvířat a sociální problémy, jelikož životní podmínky mají velký vliv na kvalitu produktů. Broom poukazuje nejen na ekonomickou stránku věci, ale i na etickou stránku. Tato dvě odlišná hlediska chovu zvířat dokázal jako jeden z prvních spojit. Podle Brooma může pouze zdravé, fyzicky a psychicky zdatné a spokojené zvíře přinést maximální ekonomický užitek. Dodržování zásad welfare je podstatné z hlediska produkce živočišných produktů (maso, mléko, vejce). Jestliže nejsou dodrženy správné zásady při chovu, přepravě, manipulaci a porážení druhů zvířat dochází ke stresu zvířat. Stres může nejen negativně ovlivnit kvalitu výsledného produktu, ale může vést i k úmrtí zvířete. Aby se zabránilo ekonomickým ztrátám, je nezbytné se zvířaty zacházet ohleduplně s ohledem na jejich životní potřeby.

Význam chovu domácí drůbeže spočívá zejména v produkci kvalitních živočišných bílkovin jako je vejce a maso. Drůbež má mezi hospodářskými zvířaty největší reprodukční schopnost. Nejdůležitější vlastnost z hlediska užitkovosti je nosnost, což je schopnost samic drůbeže snášet vejce. Produkce vajec je výsledkem snášky, která vyjadřuje počet snesených vajec za určitou dobu, jejich hmotnost a kvalitu. Drůbeží maso je druhé nejoblíbenější maso na světě, má vysokou biologickou hodnotu díky vysokému obsahu bílkovin, esenciálních aminokyselin, vysokému podílu esenciálních mastných kyselin, minerálních látek a

nízkému obsahu tuku. Díky tomuto složení je doporučováno ke konzumaci odborníky a dietology.

2 Cíl práce a metodika

Cíl práce

Cílem této bakalářské práce je vyhodnocení právní ochrany hospodářských zvířat vzhledem k efektivnosti postihu při porušení právních předpisů, vč. ochrany proti týrání a to vše v souvislosti s posouzením vztahu ochrany zvířat a jejich ekonomické produktivity ekonomickými toky vajec a drůbežního masa na vývoz, dovoz, produkci a spotřebu.

Hlavním cílem praktické části je zjištění povědomí veřejnosti o právní úpravě hospodářských zvířat, konkrétně na jejich vnímání a vlastní zkušenosti, a dále je zkoumán ekonomický přehled obyvatel ČR týkající se vajec a drůbežního masa

Metodika

Bakalářská práce obsahuje teoretickou a praktickou část. Teoretická část se dělí na dvě části. První část se zabývá právní úpravou hospodářských zvířat. V druhé části pak následuje ekonomika vajec a drůbežního masa.

Na začátku je rešeršní metodou proveden sběr sekundárních dat čerpaných zejména z odborných knih, zákonů, publikací a internetových zdrojů, následně je provedena jejich důkladná analýza.

Z odborných publikací je v první části primárně čerpáno z *Ochrana zvířat v právu* od Hany Müllerové a Vojtěcha Stejskala a *Kapitoly o právech zvířat* od Hany Müllerové, Davida Černého, Adama Doležala a kol.. Stěžejní je pak analýza textu právních předpisů ochrany zvířat, zejména zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči, zákona č. 40/2009 Sb. trestního zákoníku a zákona č. 89/2012 Sb. občanského zákoníku.

V druhé části je pak především čerpáno z webových stránek Ministerstva zemědělství ¹, Státní veterinární správy ², Českého statistického úřadu ³ a dalších internetových zdrojů.

V praktické části práce je použita metoda kvalitativního výzkumu s využitím nástroje dotazníkového šetření, kde jsou zkoumány názory a informovanost veřejnosti týkající se vybraných témat souvisejících s právními i ekonomickými poznatky ohledně hospodářských zvířat. Prostřednictvím dotazníku bylo provedeno šetření, které probíhalo anonymně.

¹ Dostupné z: www.eagri.cz

² Dostupné z: www.svscr.cz

³ Dostupné z: www.czso.cz

Dotazník byl rozmístěn elektronicky pomocí internetového portálu Survio a byl rozeslán respondentům. Pro výběr tohoto portálu byla nízká časová i finanční nenáročnost s cílem oslovit co nejvíce respondentů. Propagace probíhala přes sociální sítě.

Respondentovi byly položeny 3 základní otázky, které respondenty rozlišily podle pohlaví, věku a dosaženého vzdělání. Dále následovalo 25 otázek, které byly rozděleny do dvou částí. První část se týkala právní úpravy hospodářských zvířat a druhá část se týkala se ekonomiky vajec a drůbežího masa. Vyhodnocení každé otázky je doplněno samostatným komentářem a jejich přesný popis je dokládán na grafickém nebo tabulkovém znázornění.

V závěru práce je použita metoda syntézy stěžejních poznatků teoretické i praktické části práce, na jejímž základě jsou tyto poznatky vyhodnoceny.

3 Teoretická východiska

Na úvod je důležité vymezit a definovat pojmy, se kterými se bude v této práci pracovat. Jak už název napovídá, klíčovým slovem této bakalářské práce je pojem hospodářské zvíře.

3.1 Základní pojmy

3.1.1 Zvíře

Zvíře je definováno v zákoně na ochranu zvířat proti týrání v §3 písm. a). Za zvíře se považuje každý živý obratlovec, vyjma člověka. Zákon za zvíře nepovažuje plod ani embryo. Zákon na ochranu zvířat proti týrání vymezuje pojem zvíře pouze na kategorii obratlovců (obratlovci zastupují odhadem pouze 3 % všech živočichů na světě). Nicméně v poslední době roste celosvětový zájem o ochranu zvířat a v návaznosti na unijní legislativu se zákon na ochranu zvířat proti týrání v oblasti pokusů začal vztahovat i na hlavonožce, tedy bezobratlé, a některá vývojová stádia. V pozadí této změny stojí výsledky výzkumu, jež prokázaly schopnost hlavonožců cítit bolest, utrpení a strach.⁴

V soukromoprávní úpravě definici pojmu zvíře nenalezneme. Ale z interpretace dikce ustanovení §494 nového občanského zákoníku⁵ se o zvířeti mluví jako o „živém tvorů“, z toho vyplývá, že zvířetem i v kontextu soukromého práva se rozumí nejen obratlovci, ale i bezobratlovci, tedy pokud jsou schopni cítit bolest anebo stres.

3.1.2 Hospodářská zvířata

Definici pojmu hospodářské zvíře najdeme v zákoně na ochranu zvířat proti týrání v §3 písm. d). Říká nám, že je to „*zvíře chované pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešiny, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.*“⁶ Jedná se tedy o zvířata, ze kterých má jejich chovatel přímý hospodářský užitek. Tím se rozumí na příklad maso, mléko, vejce, vlna, kůže. Jejich užitek také může spočívat k práci, a to primárně u tažných zvířat.

⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. 2013, s. 316

⁵ §494 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁶ § 3 písm. d) zákona č. 246/1992 Sb., ve znění pozdějších předpisů

3.1.2.1 Skot

Tur domácí, též nazývaný skot nebo hovězí dobytek, je chovaný pro mnohostranný hospodářský užitek, zejména pro hovězí maso a kravské mléko.⁷ Nejčastěji je využíváno dělení plemen podle typu produkce na mléčná, masná a kombinovaná (poskytují maso, mléko, případně i pracovní využití). Tato užitková využití slouží k zařazení asi 450 plemen vyskytujících se na zemi do plemenných skupin. Skot s dobrou pracovní užitkovostí je zpravidla silně osvalen. Maso z tura domácího se nazývá hovězí, z mlád'at do půl roku věku telecí. Své využití také najde hovězí kůže (kožené oblečení, boty), kosti (mýdla, kostní moučka).⁸ Mezi nejznámější mléčná plemena patří např. Holštýnský skot, Jerseyký skot a Ayrshirský skot.⁹ Mezi nejznámější masná plemena skotu patří např. Galloway, Highland. Hereford a Angus.¹⁰

3.1.2.2 Prase

Prase domácí je významné domácí zvíře chované hospodářsky především pro své maso, zvané vepřové. Za prase se považuje zvíře druhu prase jakéhokoliv věku, které je chované pro odchov, plemenitbu nebo výkrm. U prasat rozlišujeme několik kategorií. Za kance se označuje pohlavně dospělý samec, který je plně zařazen v plemenitbě. Pohlavně dospělá samice, která ještě neporodila, se nazývá prasnička. V intenzivních chovech se prasata vykrmují do hmotnosti kolem 110 kg. V chovu se využívají tzv. mateřská a otcovská plemena prasat. Mezi mateřská plemena řadíme: bílé ušlechtilé, landrace a přeštické černostrakaté. Mezi otcovská plemena řadíme: duroc, Hampshire a pietrain.¹¹

3.1.2.3 Drůbež

Drůbeží se rozumí domácí drůbež včetně ptáků, kteří nejsou považováni za domácí, ale jsou chováni jako domácí zvířata, s výjimkou běžců¹². Za drůbež můžeme považovat druhy ptáků

⁷ Tur domácí. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tur_dom%C3%A1c%C3%AD

⁸ Skot. *Zooo.cz* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.zooo.cz/chov-skotu-hovezi-dobytek/>

⁹ Mléčný skot. *Zootechnika.cz* [online]. 8. 1. 2009 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.zootechnika.cz/clanky/chov-skotu/plemena-skotu/dojena-plemena-skotu.html>

¹⁰ Plemena skotu. *Topbeef.cz* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <http://www.topbeef.cz/plemena-skotu>

¹¹ Prasata. *Cit.vfu.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/nz/NHZ/zakl.pojmy-prasata.html>

¹² definice podle Nařízení evropského parlamentu a rada (ES) č. 853/2004

chované pro lidský užitek, především pro drůbeží maso a vejce.¹³ Podle způsobu pohybu se drůbež dělí na hrabavou (kur), kráčivou (perlička, krocan, křepelka), vodní (kachna, husa, pižmovka) a běhavou (pštros).¹⁴ Všechny tyto řady patří do létavých ptáků. Drůbež je v současné době nejpočetněji chovaným hospodářským zvířetem na světě. Produkce drůbežního masa neustále roste a dosahuje závratných čísel. Důvody jsou jednoduché, drůbež není náročná na chov, její produkce je levná a zvířata velmi rychle rostou.

3.1.3 Welfare

Welfare zvířat neboli životní pohoda zvířat. Existují různé definice welfare, některé se zaměřují spíše na subjektivní stránku zvířete, ve kterém se aktuálně nachází, jiné spíše na objektivní stav vytváření potřebných podmínek k tomu, aby se zvíře cítilo dobře. Ale všechny definice jsou založeny na stejném principu a tím je kvalita života jednotlivého zvířete. Obecná definice říká, že welfare je stav dokonalého fyzického a psychického zdraví zvířete žijícího v harmonii se svým prostředím. Týká se to především dobrých životních podmínek, ve kterých zvíře žije, tzn. zajištění dostatečné výživy a udržení fyzické i psychické pohody ve vhodném životním prostředí. Například definice od Světové organizace pro zdraví zvířat (World Organization for Animal Health, OIE) zní takto: „*Welfare zvířat znamená, jak se zvíře vyrovná s podmínkami, v nichž žije. Zvíře je v dobrém stavu welfare, jestliže je podle vědeckých ukazatelů zdravé, spokojené, dobře živěné, v bezpečí, může se chovat přirozeným způsobem a jestliže netrpí nepříjemnými stavy, jako je bolest, strach a utrpení. Dobrá úroveň welfare zvířat vyžaduje prevenci nemocí a veterinární péči, přiměřený přístřešek, výživu, humánní zacházení a humánní porážku (usmrcení). Welfare zvířat se vztahuje ke stavu zvířete; zacházení, kterého se zvířeti dostává, lze popsat pojmy jako péče o zvíře, chov zvířat a humánní zacházení*“¹⁵ Podstatné je, že dobré životní podmínky zvířete zahrnují jak fyzické, tak mentální aspekty jeho stavu a že jejich naplňování záleží na systému chovu, vhodnosti genotypu pro chov v daném prostředí a způsobilosti pečujících osob.¹⁶

¹³ Etologie drůbeže. *Etologie drůbeže* [online]. Brno: Tereza Krivánková, Eva Voslářová, 2019 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/oz/IVA/drubez/index.html>

¹⁴ VAŠÁK, Pavel, PROCHÁZKA Pavel. *Drůbež a její chov v ilustracích*. 2008, 12 s.

¹⁵ Kapitola 7.1 dokumentu „Terrestrial Animal Health Code (2012)“, dostupné z: <www.oie.int> (citováno 1.8.2021)

¹⁶ Farm Animal Welfare in Great Britain: Past, Present and Future [online] [cit. 2021-08-12]. Farm Animal Welfare Council, 2009, s. 3. Dostupné online www.defra.gov.uk/fawc/

Zajišťování welfare zejména pro hospodářská zvířata je v současné době v neustále kontrapozici vůči ekonomickým zájmům. Hlavním cílem chovu hospodářských zvířat je dosažení co nejvyšší produkce ve stanovené kvalitě při vynaložení co nejmenších finančních nákladů.

3.1.4 Ochrana zvířat

Ochrana zvířat je z velké části tématem společenským a odborným, kdy je kladen velký důraz na etické prvky, neboť je nutné považovat zvířata, stejně jako lidi, za živé tvory, kteří jsou schopni na různých stupních pociťovat bolest a utrpení, a právě proto si zaslouží pozornost, péči a ochranu ze strany člověka.¹⁷

Vrcholným orgánem ochrany zvířat v ČR je Ministerstvo zemědělství, které řídí výkon státní správy.¹⁸ Poradním orgánem ministra zemědělství je Ústřední komise pro ochranu zvířat (ÚKOZ), která svou působností upravuje zákon na ochranu zvířat proti týrání (ZOZPT) a v jejíž čele je předseda. Důležitým správním úřadem je Státní veterinární správa (SVS), která je zřízená na základě veterinárního zákona. Orgány SVS vykonávají zejména dozor nad zdravím zvířat, chrání území České republiky před možnou nebezpečnou nákazou zvířat. Orgány SVS tvoří Ústřední veterinární správa, která sídlí v Praze, krajské veterinární správy a Městská veterinární správa v Praze.

Ochrana zvířat je v současném právním řádu upravena právními předpisy, jelikož jejich obsah je velmi obsáhlý, člení ochranu zvířat na dvě oblasti. První oblast je přímá ochrana zvířat proti týrání a druhá oblast je nepřímá ochrana zvířat proti týrání.

3.1.4.1 Přímá ochrana

Do oblasti upravující přímou ochranu zvířat proti týrání se řadí pouze právní předpisy, které vymezují, zakazují a postihují činnosti považované za týrání zvířat.¹⁹ Do přímé ochrany zvířat lze zařadit právní předpisy jako je např. vyhláška č. 208/2004 Sb. o minimálních standardech pro ochranu hospodářských zvířat, zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník, vyhláška č. 4/2009 Sb. o ochraně zvířat při přepravě, či také zákon 246/1992 Sb. na ochranu

¹⁷ Preambule zák. České národní rady č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

¹⁸ Portál Státní veterinární správy [online]. [cit. 12. srpna 2021]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/ochrana-pohody-zvirat-welfare/>

¹⁹ Informační bulletin Státní veterinární správy, č. 3/2019 [online]. [cit. 12. srpna 2021]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1903.pdf>

zvířat proti týrání. Česká republika musí také v rámci přímé ochrany zvířat dodržovat nařízení Evropské unie jako je např. Nařízení Rady (ES) č. 1099/2009 o ochraně zvířat při usmrcování, Nařízení Rady (ES) č. 1/2005 o ochraně zvířat během přepravy a souvisejících činnostech.

3.1.4.2 Nepřímá ochrana

Do oblasti upravující nepřímou ochranu zvířat proti týrání se řadí právní předpisy, které upravují zacházení se zvířaty, stanovují způsob a podmínky chovu plemnitby zvířat, upravují oblast péče o zdraví zvířat a další, které se i jen okrajově dotýkají ochrany zvířat. Tyto právní předpisy postihují případy, kdy nedochází k týrání zvířat, ale mohlo by dojít jiným způsobem k poškození jejich zdraví, utrpení nebo narušení pohody „welfare“ zvířat. Hlavním cílem nepřímé ochrany sice není ochrana zvířat proti týrání, ale svým obsahem k ochraně zvířat přispívají. Do nepřímé ochrany lze zařadit právní předpisy jako je např. zákon č. 166/1999 Sb. o veterinární péči, vyhláška č. 372/2003 Sb. o veterinárních kontrolách při obchodování se zvířaty, vyhláška č. 382/2003 Sb. o veterinárních požadavcích na obchodování se zvířaty a o veterinárních podmínkách jejich dovozu ze třetích zemí nebo zákon č. 154/2000 Sb. o šlechtění, plemnitbě a evidenci hospodářských zvířat.²⁰

3.1.5 Týrání zvířat

Týrání je definováno v §4 zákona na ochranu zvířat proti týrání.²¹ Pojem týrání zvířat je chápán jako jednání člověka, ať už úmyslné nebo nevědomé, kdy je ubližováno zvířeti, a to tím, že je poškozováno jeho zdraví, kdy dochází ke zhoršení životních podmínek, fyziologickému strádání či je mu znemožněno žít nerušený a plnohodnotný život. Ve většině případů se jedná o činnosti, které vedou k trvalému poškození zdraví zvířete nebo dokonce k jeho usmrcení, přičemž k tomuto může vést buď přímý útok na zvíře nebo dlouhodobé špatné vlivy zanedbání základní péče o zvíře.²² V určitých případech je za týrání považováno i to, že určitá povinná osoba nekoná (omezování výživy), nebo nekoná způsobem, který

²⁰ Informační bulletin Státní veterinární správy, č. 3/ 2019 [online]. [cit. 12. srpna 2021]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1903.pdf>.

²¹ §4 zákona č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²² Zpravodajský server ČTK. I zvířata mají svá práva I. – Zákaz týrání [online]. [cit. 30. srpna 2021].

Dostupné na:

https://web.archive.org/web/20080319120603/http://www.ceskenoviny.cz/prilohy/paragrafy/index_view.php?id=68047

ukládají právní předpisy (chov v nevhodných podmínkách, přeprava v nevhodných podmínkách).²³

3.2 Historie právní ochrany zvířat

Ochrana zvířat sahá až do dob první domestikace zvířat člověkem, tedy doby před 10 tisíci lety. Z historických pramenů se dá odvodit, že mezi domestikovaná zvířata byli řazeny zejména ovce, kozy, vepři, skot a osli.²⁴ Antropocentrický pohled na svět je patrný u nejstarších nám známých civilizací, tedy v Mezopotámii a Egyptě. Tyto civilizace vznikaly v poměrně suchých oblastech s nedostatkem povrchových vod a srážek. Pro přežití tamních obyvatel bylo nutné se usadit u zdroje vody, aby byla možná zemědělská produkce.

Z prvních městských států na území Mezopotámie se dochovala řada právních pramenů na tabulkách s nejrůznějšími záznamy – smlouvami, dlužními úpisy, soudními rozhodnutími, a to z doby třetího tisíciletí před naším letopočtem. Zvíře je výslovně zmiňováno již v zákoníku urského vladaře Urnammua z Uru (21. stol. př. n. l.), kde se objevují zmínky o dozorcích nad pastvou dobytka, což ukazuje organizovanou péči o chovaná zvířata.²⁵ Úplně prvním právním předpisem byl tzv. Kodex Lipit-Išarových (1934-1924 př. n. l.), který upravoval pravidla řešení náhrad škod způsobených na domácím zvířeti osobou jinou než od vlastníka: např. za poranění kroužkem v nose byl viník povinen zaplatit 1/3 ceny dobytčete, za zlomený roh 1/4 ceny zvířete.²⁶

Kolem přelomu 19. a 18. stol. př. n. l. pocházejí zákony z Ešmunny, které byly psány v akkadštině na hliněné tabulky. Tyto zákony z Ešmunny upravovaly např. poranění člověka nebo zvířete zvířetem, přičemž výše náhrady způsobené škody byla odstupňována podle společenského postavení oběti.

Z období 18. stol. př. n. l. pochází známý a rozsáhlý Chamurappiho zákoník, který zmiňuje zvířata v souvislosti s úpravou vlastnického práva k pozemkům (např. spásání trávy) a s úpravou náhrad škod způsobených zvířaty na zvířatech. Z Chammurapiho zákoníku pochází všeobecně známá zásada „oko za oko, zub za zub“, která se právě objevovala v oblasti vlastnického práva v souvislosti se zvířaty, kdy např. dobytče, které uhynulo

²³ V podrobnostech viz § 4 odst. 1 zák. České národní rady č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání

²⁴ BIČ, M., *Při řekách babylónských: dějiny a kultura starověkých říší Předního Orientu*. 1990, s. 20.

²⁵ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 96.

²⁶ ŠOCH, Miloslav, BROUČEK, Jan, ŠŤASTNÁ, Jana. Welfare hospodářských zvířat. In: *Člověk a zvíře - v zajetí či v péči? : aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. 2010, s. 31.

zanedbáním nebo špatného zacházení nájemce, muselo být nájemcem nahrazeno vlastníkovu dobytčetem novým. Některá ustanovení zákoníku také dokonce popisovala využívání zvířat k trestání lidí, pokud na nich spáchali trestný čin. Jako příklad lze uvést trest usmýkání dobytkem na poli, uložený v případě, že se vlastník o zvíře řádně nestaral.²⁷

V dostupných písemných pramenech se uvádí, že první novověký zákon na ochranu zvířat byl vydán v osmanské říši za sultána Bayezida II. v roce 1502, a týkal se právní úpravy pracovních zvířat, například oslů a koní, stanovoval typy postojů, správnou péči a nakládání s nimi.²⁸

Další zákon byl zákon proti zapřahání do pluhu za ocas, který byl vydán v roce 1635 v Irsku. Tento zákon zakazoval zapřahání nebo jakékoli jiné přivazování koní, oslů a dalších pracovních zvířat k jakýmkoli nástrojům nebo postrojům za ocas.²⁹ Tento zákon označil již zmíněný jev přímo jako týrání, a stal se nejspíše prvním právním předpisem, které týrání zvířat postihoval a kriminalizoval.

V období mezevropského středověku a raného novověku nebyla oblasti práv zvířat věnována nijak zvlášť velká pozornost. Zvířata byla z právního hlediska považována za věci, což znamenalo, že plně podléhala režimu vlastnického práva, a to včetně jeho ochrany. Toto pojetí bylo převzato z práva římského.³⁰

Za počátek novodobé ochrany zvířat považujeme Velkou Británii v období 18.-19. století. Životní podmínky v Londýně byly podle M. Radforda na konci 17. a začátkem 18. století otřesné. Londýn byl přelidněný a lidé se každý den setkávali s nelidsky krutým zacházením se zvířaty přímo na ulicích, které bychom dnes nazvali týráním, ale nikdo z nižších vrstev tomu nevěnoval pozornost.³¹ Růst zájmu o životní podmínky zvířat začalo koncem 18. a začátkem 19. století, zájem byl zpočátku omezen na vzdělanější vrstvu obyvatelstva v Anglii.³² Tématu se začalo věnovat mnohem více autorů a na konci 18. století bylo vydáno nespočet knih a článků týkající se lidského chování vůči zvířatům. Veřejné mínění se obracelo v názor, že bolest je bolestí, ať je způsobena člověku nebo zvířeti.³³ To lze doložit i citátem od Thomase Younga z Trinity College z roku 1798 kde píše: „*Zvířata jsou nadána*

²⁷ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 96

²⁸ KOMÁREK, S. *Ochlupení bližní. Zvířata v kulturních kontextech*. Praha: Academia, 2011, s. 88-89

²⁹ BEIRNE, P. *Confronting Animal Abuse: Law, Criminology, and Human-Animal Relationships*, Lanham: Rowman & Littlefield, 2009, s. 21

³⁰ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 97.

³¹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 121-122.

³² BROOMANS, S. a LEGGE, D. *Law Relating to Animals*. Londýn: Cavendish, 1997, s.40

³³ RADFORD, M. *Animal Welfare Law in Britain: Regulation and Responsibility*. Oxford University Press, 2001, s. 27.

*schopností cítit potěšení a bolest a musíme vyvodit, že Stvořitel si přeje štěstí těchto svých bytostí, a zároveň, že lidskost vůči nim je mu milá, a krutost naopak. Toto beru jako základ práv zvířat, a to na základě stejného druhu argumentů, jako moralisté založili práva člověka.*³⁴

A právě díky hojně oblíbenému krvavému sportu v Británii nazývanému házení na kohouta (cock-throwing) se dostal do povědomí veřejný pořádek. Tato tradice spočívala v tom, že lidé (převážně děti) házeli na přivázaného kohouta špalky nebo jiné předměty, až ho usmrtili. Tato „zábava“ byla postupem času označována za barbarskou a byla zakazována za rušení veřejného pořádku. Díky tomuto přístupu se stalo veřejné týrání postižitelné. Veškerá legislativa týkající se zvířat, která byla do konce 18. století v Británii přijata, se zaměřovala pouze na ochranu vlastnictví, nikoliv na ochranu zvířat před utrpením. Samozřejmě tato právní úprava nestačila, jelikož nedosáhla na týrání prováděné at' neveřejně, tak na týrání prováděné vlastníky zvířat, protože zde nedocházelo k porušení vlastnického práva.³⁵

Postupem času se určitý postoj části obyvatelstva proměňoval a sílilo volání pro lepší životní podmínky zvířat. Jeremy Bentham byl zakladatel utilitarismu, filosofického směru rozvíjejícího se v této době ve Velké Británii, v parlamentu se snažil o přijetí adekvátního zákona, a se sám zasloužil o vytvoření lepších životních podmínek zvířat. Po řadě několika neúspěšných pokusů o přijetí zákona za zlepšující se životní podmínky zvířat byl konečně v roce 1822 přijat prozatím návrh zákona o zacházení s koňmi a skotem. Tento významný krok je dodnes považován za první legislativní úspěch welfare na světě.³⁶ Navrhovatel zákona je Richard Martin, podle kterého je zákon pojmenován Martinův zákon. V tomto zákoně byly ustanoveny přestupky za bití, zneužívání nebo špatného zacházení s dobytkem. Tresty se pohybovaly od 10 šilinků až po dvouměsíční vězení.³⁷

V roce 1822 vznikla Společnost pro prevenci krutého zacházení se zvířaty, která později změnila název na Společnost pro prevenci týrání zvířat (Society for the Prevention of Cruelty to Animals). Byla založena za účelem zmírnování utrpení zvířat a podpory lidského přístupu k nim. K dosažení cílů společnost zvolila kombinaci formy osvěty, vzdělávání a prosazování. V roce 1840 se dostavilo úspěchu a nad společností převzala vedení sama

³⁴ YOUNG, Thomas. *An Essay on Humanity to Animals*, 1798. Gale ECCO, 2018, s. 84.

³⁵ RADFORD, M. *Animal Welfare Law in Britain: Regulation and Responsibility*. Oxford University Press, 2001, s. 29-30.

³⁶ BROOMAN, Simon, LEGGE, Deborah. *Law Relating to Animals*. Londýn: Cavendish, 1997, s. 41.

³⁷ BROOMAN, Simon, LEGGE, Deborah. *Law Relating to Animals*. Londýn: Cavendish, 1997, s. 42.

královna Viktorie. Název se poté změnil na Královskou společnost pro prevenci týrání zvířat (Royal Society for the Prevention of Cruelty to Animals). Tato společnost funguje dodnes.³⁸

V roce 1849 došlo ke vzniku a vydání zákona o prevenci týrání zvířat, který se vztahoval už na všechna zvířata. Také se vztahoval jak na chovatele, který zvíře týrá, tak na osobu, která týrání provedla. Jako zajímavost lze uvést, že v Londýně vznikl první psí útulek.³⁹

Překvapivé se může jevit velice kladný postoj nacistů týkající se problematiky ochrany zvířat ve 30. - 40. letech 20. století v Německu. Nacisté od samého začátku zpříšňovali podmínky chovu zvířat a zacházení s nimi.⁴⁰ Říšský zákon z roku 1933 si bral za cíl zabránit zbytečnému utrpení zvířat a chránit je před bolestí. Tento zákon chránil všechna zvířata bez rozdílu a hned ve svém úvodu se zdůrazňuje, že zvířata nejsou chráněna kvůli lidem, ale nim samotným.⁴¹ Za porušení zákona byly stanoveny přísné sankce, viníkovi náležel trest vězení až na dva a půl roku. Zákon také upravoval maximální denní množství práce, které mohlo být po zvířeti požadováno. Druhá polovina 20. století se rozvíjela ve smyslu přijímání nových zákonů směřujících k welfare a zpřísnění podmínek k využívání hospodářských zvířat. Postupem času se vyskytují i nové otázky a to, jestli je živočišná produkce eticky přijatelná, či zda je vůbec živočišná produkce ekologicky udržitelná.⁴²

Koncem roku 2017 nabyla účinnosti novela zákona č. 246/1992 Sb. na ochranu zvířat proti týrání, kde se uvádí: „Zakazuje se chov a usmrcování zvířat výhradně nebo převážně za účelem získání kožešin.“ Tato nová česká legislativa říká, že kožešinové farmy musí ukončit svoji účinnost do konce ledna 2019.⁴³ V roce 2020 byla v České republice zakázána drezura nově narozených jedinců divokých druhů zvířat v cirkusech s platností od 1. 1. 2022. Zároveň už nebude možné, aby cirkusy divoké druhy zvířat dále rozmnožovaly, ani aby je dovážely ze zahraničí.⁴⁴ V roce 2021 zhruba po dvou a půl letech snažení, se podařilo v České republice prosadit zákaz klecových chovů, který je platný od roku 2027. V dnešní

³⁸ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 126-127.

³⁹ RADFORD, M. *Animal Welfare Law in Britain: Regulation and Responsibility*. Oxford University Press, 2001, s.65

⁴⁰ KOMÁREK, S. *Ochlupení bližní. Zvířata v kulturních kontextech*. Praha: Academia, 2011. s. 74.

⁴¹ SAX, B. *Zvířata ve Třetí říši. Domácí mazlíčci, obětní beránci a holocaust*. Praha: Dokořán, 2003, s.127-128

⁴² MÜLLEROVÁ, Hana, David ČERNÝ a Adam DOLEŽAL a kolektiv. *Kapitoly o právech zvířat: „My a oni“ z pohledu filosofie, etiky, biologie a práva*. Praha: Academia, 2016, s. 398-400.

⁴³ *Protí srsti* Situace v ČR. [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <http://www.protisrsti.cz/situace-v-cr.htm>

⁴⁴ Senát schválil postupný konec drezury divokých druhů zvířat v cirkusech!. *Envi web.cz* [online]. 15.11.2020 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/117700>

době občanská iniciativa *Za Evropu bez pokusů na zvířatech* nasbírali 1 000 000 ověřených podpisů po celé EU, aby vyzvali Evropskou komisi k návrhu nové legislativy týkající se ukončení pokusů na zvířatech po celé EU.⁴⁵ Tyto kroky k lepšímu životu zvířat se dají považovat jako zatím největší úspěchy 21. století v této problematice.⁴⁶

3.2.1 Mimoprávní historie ochrany zvířat

Právo je normativní systém, kterým stát reguluje nejdůležitější otázky života společnosti.⁴⁷ Ochrana zvířat se stala objektem právní regulace poměrně nedávno. Dříve bylo nakládání se zvířaty upravováno pouze morálními a náboženskými pravidly.

Historii vztahu lidstva ke zvířatům můžeme rozdělit na dvě fáze. Prvotní fáze lidstva a zvířat bylo společné obývání území, kde docházelo k vzájemné úctě, ale i strachu člověka před zvířaty. Je zřejmé, že se člověk bál větších a nebezpečných zvířat (mamutů, buvolů apod.). V historicky první etapě tohoto vztahu člověk tedy nebyl tím silnějším, nebyl vládcem nad zvířaty, a spíše v řadě případů zvířata „vládla“ člověku při nejmenším tím, že ho ohrožovala.⁴⁸

Druhá historická fáze vztahu mezi člověkem a zvířetem se vyznačuje obrácením stran, než tomu bylo v první fázi. Člověk měl lepší rozumové schopnosti, zdokonaloval se ve výrobě nástrojů a zbraní. Také se díky rozvoji jazyka zlepšila komunikace mezi lidmi, a to vedlo k lepší spolupráci při lovu. Člověk se tak postupně změnil od sběrače semen a plodů v lovce, z kořisti šelem na jejich ohrožovatele.⁴⁹ Člověk začal zvířata domestikovat a začal je využívat k nejrůznějším účelům: k práci (skot jako tažná síla), k dopravě (osel, kůň), k lovu (pes, gepard), k ochraně před jinými zvířaty (např. kočky k hubení hlodavců) a k potravě zajišťující zdroj živočišných bílkovin.

Domestikace zvířat je cílené ochočování vybraných druhů zvířat tak, že si zvykají na život v zajetí, neproblematicky se v něm množí a stávají se z nich domácí zvířata. Proces domestikace započal při nástupu zemědělství, a to na Starověkém Předním východě v oblasti

⁴⁵ ČEŠI JSOU V BOJI PROTI POKUSŮM NA ZVÍŘATECH DÁL NEŽ NĚMECKO NEBO FRANCIE! ZA ZVÍŘATA V LABORATORÍCH SE STAVÍ I ZNÁMÉ OSOBNOSTI. *Svoboda zvířat* [online]. 19. 10. 2021 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/cesi-jsou-v-boji-proti-pokusum-na-zviratech-dal-nez-nemecko-nebo-francie-za-zvirata-v-laboratorich-se-stavi-i-zname-osobnosti/>

⁴⁶ Dobožováno: Zákaz klecových chovů podepsal prezident. *Obránci zvířat* [online]. Ivo Krajc, 19. 11. 2020 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.obrancizvirat.cz/podpis-prezidenta/>

⁴⁷ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 25

⁴⁸ VESELOVSKÝ, Z. *Člověk a zvíře*. Praha: Academia, 2000, s. 33-56.

⁴⁹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 26

přirozeného výskytu pozdějších kulturních plodin a domestikovaných zvířat cca před 10 tisíci lety.⁵⁰ Lze říci, že domestikovaná zvířata jsou z velké části lidským výtvozem jak svým vzhledem, vlastnostmi tak i závislostí na člověku.⁵¹

Lokální fáze nastala se vznikem zemědělství, tedy před 9. až 12. tisíci lety. Původní odchytávání volně žijících zvířat a jejich následný chov v zajetí se přeměnil na cílený chov, a to včetně množení zvířat, doprovázený naturální směnou či obchodem.

3.3 Trestněprávní úprava ochrany zvířat proti týrání

Vedle ochrany, která je hospodářským zvířatům poskytována převážně předpisy správního práva je v Českém právním řádu zakotvena také ochrana trestněprávní, základním právním předpisem trestního práva je zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (dále jen „trestní zákoník“), ve znění pozdějších předpisů.

Trestné činy, kterými se bude bakalářská práce zabývat, jsou trestné činy uvedené v hlavě VIII. trestního zákoníku. Jedná se o poměrně nesourodou skupinu trestných činů, u kterých je obtížné nalézt společný objekt ochrany.

Nejzásadnějším trestným činem z pohledu ochrany hospodářských zvířat je trestný čin týrání zvířat, který je vymezen v § 302 odst. 1 trestního zákoníku, který stanovuje, že ten, „*kdo týrá zvíře zvláště surovým nebo trýznivým způsobem, nebo surovým nebo trýznivým způsobem veřejně nebo na místě veřejnosti přístupném, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“

Vedle základní skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat upravuje zákon i kvalifikované skutkové podstaty tohoto činu, a to v odstavci druhém a třetím. Odstavec druhý umožňuje uložit vyšší trestní sazbu pachateli, který byl již za čin uvedený v odstavci 1 v době posledních tří let odsouzen nebo potrestán. Pokud jde o dobu posledních tří let, jedná se o dobu od právní moci rozsudku, případně od skončení výkonu trestu, který byl za tento trestný čin uložen dříve. Odsouzením se rozumí vyslovení viny pachatele pravomocným odsuzujícím rozsudkem, pokud se na něj nehledí, jako by odsouzen nebyl. Potrestání pak

⁵⁰ VEČEREK, V., DOUSEK, J., BURDA, Z., VEČERKOVÁ, E. a SÝKOROVÁ, I. (*skriptum*). Brno: Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Ústav soudního a veřejného veterinárního lékařství, 2001, s. 7

⁵¹ MÜLLEROVÁ, Hana, STEJSKAL, Vojtěch. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, s. 26

spočívá ve výkonu trestu, uloženého za tento trestný čin⁵², nebude tedy postačovat předchozí postih pachatele za týrání zvířat jako přestupek nebo jiný správní delikt tak, jak tomu bylo v úpravě trestního zákona.

Podle druhého odstavce lze také přísněji postihnout pachatele, který týráním způsobí zvířeti trvalé následky nebo dokonce smrt. Trvalým následkem na zdraví zvířete se rozumí zhoršení zdravotního stavu zvířete oproti jeho stavu, ve kterém byl před týráním. Toto zhoršení spočívá jen ve změnách na zdraví, které není možno zcela vyléčit nebo jinak zhojit. Smrtí ve smyslu tohoto ustanovení je ukončení života zvířete v důsledku týrání, do této skutkové podstaty je pak třeba zahrnout i usmrcení zvířete nepovolenými metodami, případně utracení, které provede k tomu způsobilá osoba, a které bylo nutno učinit právě v důsledku zranění způsobených týráním. Za týrání zvířat podle druhého odstavce lze uložit trest odnětí svobody na dobu šest měsíců až tří let či zákaz činnosti.

Odstavec třetí stanovuje vyšší trestní sazbu pro pachatele, který se jednání uvedeného v odstavci prvním dopustí na větším počtu zvířat. Za větší počet zvířat se považuje více jak sedm zvířat. Za týrání zvířat ve třetím odstavci je možné uložit trest odnětí svobody po dobu jednoho roku až pět let.

Dále je třeba vymezit, co se rozumí pod termíny zvlášť surovým a trýznivým způsobem, neboť jejich legální definice neexistuje a je třeba hledat výklad těchto pojmů v judikatuře konkrétně v usnesení Nejvyšší soud České republiky ze dne 15. 2. 2017 č.j. 3 Tdo 48/2017, kde je uvedeno, že: „za zvlášť surový nebo trýznivý způsob týrání je třeba považovat takové jednání, které se výrazněji vymyká běžným případům a je spojeno s vyšší mírou bolesti, utrpení nebo příkoří týraného zvířete. Zvlášť surový nebo trýznivý způsob týrání může tedy odůvodňovat vysoká intenzita týrání, jeho delší doba, opakované jednání charakterizované jako týrání, použití více různých způsobů týrání uvedených v § 4 odst. 1 zákona na ochranu zvířat apod.“⁵³

Dále je třeba vymezit pojem zvíře ve vztahu k trestnímu zákoníku, pro tento pojem je použito předpisů z oblasti zvláštní části systému ochrany práv zvířat, konkrétně zákona na ochranu zvířat proti týrání,⁵⁴ dle kterého se zvířetem rozumí každý obratlovec, s výjimkou člověka, nikoliv však plod ani embryo, tedy trestněprávní ochrana proti týrání není poskytována

⁵² RŮŽIČKA, Miroslav. § 302 Týrání zvířat. In: DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK, Miroslav RŮŽIČKA, Alexander SOTOLÁŘ aj. *Trestní zákoník: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-7-24]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.

⁵³ usnesení Nejvyšší soud České republiky dne 15. 2. 2017 č.j. 3 Tdo 48/2017

⁵⁴ MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. *Ochrana zvířat v právu*. Praha: Academia, 2013, 398 s.

bezobratlým živočichům jako jsou jednotlivé druhy hmyzu, plžů, mlžů či korýšů. Ke vztahu k hospodářským zvířatům je tento zákon upravován pro „*hospodářská zvířata chovaná pro produkci živočišných produktů, vlny, kůže nebo kožešin, popřípadě pro další hospodářské nebo podnikatelské účely, zejména skot, prasata, ovce, kozy, koně, osli a jejich kříženci, drůbež, králíci, kožešinová zvířata, zvěř a jiná zvířata ve farmovém chovu a ryby, včetně zvířat produkovaných jako výsledek genetických modifikací nebo nových genetických kombinací.*“⁵⁵

Objektem trestného činu týrání zvířat je pak zájem na ochraně zvířat, která jsou živými tvory schopnými pociťovat bolest a utrpení, a to před týráním, poškozováním jejich zdraví a jejich bezdůvodným usmrcením člověkem.⁵⁶

Pachatelem trestného činu týrání zvířat může být kdokoliv, tedy nevyžaduje se žádný zvláštní vztah mezi pachatelem a zvířetem (vlastník, chovatel), ani žádná zvláštní vlastnost nebo postavení pachatele (zemědělský podnikatel). Jedná se o úmyslný trestný čin, a pachatel si je vědom toho, že poruší nebo ohrozí, případně může porušit nebo ohrozit, zájem chráněný trestním zákonem způsobem, který je v trestním zákoně uveden, nebo alespoň že svým jednáním může porušit nebo ohrozit zájem chráněný trestním zákonem. A pro případ, že takové porušení nebo ohrožení způsobí, je s tím srozuměn. Pro tento trestný čin zákon nevyžaduje úmysl přímý, stačí tedy i úmysl nepřímý.

Druhým nejzásadnějším trestným činem z pohledu ochrany hospodářských zvířat je trestný čin zanedbání péče o zvíře z nedbalosti, který je vymezen v § 303 odst. 1 trestního zákoníku a stanoví, že ten, „*kdo z hrubé nedbalosti zanedbá potřebnou péči o zvíře, které vlastní nebo o něž je povinen se z jiného důvodu starat, a způsobí mu tím trvalé následky na zdraví nebo smrt, bude potrestán odnětím svobody až na šest měsíců, zákazem činnosti nebo propadnutím věci.*“

Vedle základní skutkové podstaty trestného činu týrání zvířat upravuje zákon i kvalifikovanou skutkovou podstatu ve druhém odstavci, která umožňuje uložit trest odnětí svobody až na dva roky v případě, že je jednáním uvedeným v odstavci jedna způsobena smrt nebo trvalé následky na zdraví většímu počtu zvířat. Po subjektivní stránce ve vztahu ke zde uvedené okolnosti stačí nedbalost, hrubá nedbalost se vyžaduje pouze ohledně jednání

⁵⁵ § 3 písm. d) zákona na ochranu zvířat proti týrání

⁵⁶ RŮŽIČKA, Miroslav. § 302 Týrání zvířat. In: DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK, Miroslav RŮŽIČKA, Alexander SOTOLÁŘ aj. *Trestní zákoník: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-7-24]. ASPI_ID KO40_2009CZ.

uvedeného v základní skutkové podstatě.⁵⁷ Za zanedbání péče o zvíře z nedbalosti podle druhého odstavce lze uložit trest odnětí svobody na dobu až dva roky.

Zanedbáním péče se rozumí zanedbání povinností, které jsou stanoveny v zákoně na ochranu zvířat proti týrání. Konkrétní povinnosti je třeba vždy posuzovat s ohledem na potřebnou péči, která je vyžadována pro konkrétní živočišný druh s ohledem na způsob a účel pro který je dané zvíře chováno. Přičemž základní povinnosti jsou vymezeny v ustanoveních § 9 až 13a zákona na ochranu proti týrání, nejedná se však o konečný výčet a především v různých prováděcích předpisech k zákonu na ochranu zvířat proti týrání je možné nalézt další povinnosti, jejichž zanedbáním by došlo ke spáchání trestného činu.⁵⁸ Smrtí zde, podobně jako u předchozího ustanovení, rozumíme jakékoliv ukončení života zvířete v příčinné souvislosti s jednáním pachatele trestného činu. Trvalými následky se stejně jako u předchozího trestného činu (týrání zvířat § 302) rozumí zhoršení zdravotního stavu zvířete oproti jeho stavu před týráním. Toto zhoršení spočívá jen ve změnách na zdraví, které není možno zcela vyléčit nebo jinak zhojit a jde o následek, který je v příčinné souvislosti se zanedbáním povinnosti péče o zvíře.

Předmětem trestného činu je: „*takové zacházení se zvířetem, jaké je nutné s ohledem na druh, věk a zdravotní stav zvířete, na jeho biologické potřeby, umístění, roční dobu a další životní podmínky k tomu, aby nebylo vystaveno strádání, utrpení nebo negativnímu působení vnějších vlivů, jiných zvířat či lidí. V praxi se jednalo např. o neposkytování krmiva a vody, ponechání zvířete na místech s negativním působením povětrnostních vlivů (vysokých teplot, intenzivního slunečního záření, nebo naopak velkých mrazů, silného studeného větru apod.), umístění většího počtu zvířat do stísněných prostorů, zanedbání hygienických podmínek, zanedbání úklidu místa ustájení zvířat atd.*“⁵⁹

Povinnost se starat o zvíře má osoba, která zvíře vlastní, nebo je o něj povinna se starat z jiného důvod. Nejčastěji se jedná o osoby, které zajišťují v souladu se svými především smluvními závazky péči o zvíře (zvířecí hotely, zvířecí lázně, zvířecí kadeřnictví). Do této kategorie spadají i mimo jiné případy zvířete vypůjčeného, resp. zapůjčeného (detence),

⁵⁷ RŮŽIČKA, Miroslav. § 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti. In: DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK, Miroslav RŮŽIČKA, Alexander SOTOLÁŘ aj. *Trestní zákoník: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-7-24]. ASPI_ID KO40_2009CZ,

⁵⁸ RŮŽIČKA, Miroslav. § 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti. In: DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK, Miroslav RŮŽIČKA, Alexander SOTOLÁŘ aj. *Trestní zákoník: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-7-24]. ASPI_ID KO40_2009CZ.

⁵⁹ RŮŽIČKA, Miroslav. § 303 Zanedbání péče o zvíře z nedbalosti. In: DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK, Miroslav RŮŽIČKA, Alexander SOTOLÁŘ aj. *Trestní zákoník: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-7-24]. ASPI_ID KO40_2009CZ.

případně situaci, kdy zvíře drží neoprávněný držitel do doby vydání zvířete vlastníkovi zvířete nalezeného či ztraceného. A v neposlední řadě sem spadají také osoby, které pečují o toulavá, opuštěná a handicapovaná zvířata.

3.4 Kur domácí

Kur domácí, hovorově označován jako slepice nebo slípka, je domestikovaný pták a nejstarší a bezkonkurenčně nejrozsáhlejší hrabavou drůbeží. Jako předek domácí slepice bývá uváděn kur divoký (rod *Gallus*), který se vyskytuje v oblasti indického subkontinentu, Indočíny, Malajska a Indonésie. Domestikovaný kur se původně používal při náboženských obřadech a k soutěžním účelům (kohoutí zápasy) a až později Římané jako první objevili jeho schopnosti produkovat maso pro lidskou výživu. Vejce jako potravina se konzumovala až ve středověku v Evropě. Sloužila zejména jako postní strava.⁶⁰

Hlavní význam chovu kura domácího spočívá v produkci živočišných bílkovin, a to vajec a drůbežního masa. Mezi genetické zdroje je řazena od roku 1992 Česká slepice zlatě kropenatá.⁶¹ V současné době se kur domácí rozděluje na 2 základní užitkové typy a to typ nosný a masný.

3.4.1 Nosnice

Slepice chované za účelem produkce vajec se nazývají nosnice. V roce 2020 se na území České republiky chovalo celkem 9 204 471 ks nosnic. V zemích EU mohou být nosnice chovány v tzv. obohacených klecích, na podestýlce, ve voliérách a ve výběžích. Samostatným způsobem chovu je ekologický chov.⁶² Mezi alternativní systémy ustájení nosnic patří chov na podestýlce, ve voliérách a ve výběžích. V tab. č. 1 je vyobrazen vývoj stavů nosnic od roku 2010.

⁶⁰ ŠATAVA, Miloslav, et al. Chov drůbeže : Velká zootechnika. 1. vydání. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1984. 512 s.

⁶¹ GARDIÁNOVÁ, Ivana a Věra MÁTLOVÁ. Status of the poultry genetic resource of the Czech Republic from 1996 to 2005 – Czech Gold Brindled Hen. *Acta fytotechnica et zootechnica*. 2006, 9, 50-52.

⁶² MATOUŠEK, V. a kol.; Chov hospodářských zvířat II. České Budějovice: JU ZF, 2013, s. 113.

Tabulka 1- Stavby nosnic v ks v České republice

Rok	Zemědělský sektor	Domácí hospodářství	Celkem
2010	3 998 409	4 555 230	8 553 639
2011	4 142 277	4 596 268	8 738 545
2012	3 733 242	4 368 340	8 101 582
2013	4 003 130	4 749 092	8 752 222
2014	4 324 306	4 835 730	9 160 036
2015	4 137 802	4 761 437	8 899 239
2016	4 341 024	4 582 654	8 923 678
2017	4 754 481	4 528 497	9 282 978
2018	4 915 005	4 279 430	9 194 435
2019	5 259 592	4 181 003	9 440 595
2020	5 191 962	4 012 509	9 204 471

Pramen: Výsledky chovu drůbeže ČSÚ (pouze 1x za rok)

3.4.1.1 Systémy ustájení nosnic

Při chovu nosnic ve voliérách jde o kombinaci klecového chovu s chovem na podestýlce. Voliérový chov se vyznačuje množstvím hřadů⁶³ a krmítek na patře. Ve voliérách mohou být maximálně 4 patra a podmínkou je 15 cm hřadu na 1 nosnici. EU dovoluje maximálně 9 nosnic na 1 m² užiteční plochy.⁶⁴ Nosnice zde mají větší svobodu než v klecích. Systém umožňuje volný pohyb a s ním spojené biologické projevy nosnic tzn. mohou se protahovat, protřepávat křídla, létat, klovat, hrabat a snášet vejce do hnízda. Ve srovnání s chovem v klecích je zde vyšší spotřeba krmné směsi a vyšší podíl znečištěných vajec. Je zde také vyšší výskyt kanibalizmu.⁶⁵

Při chovu nosnic v halách na podestýlce musí být podestýlkou kryta minimálně 1/3 podlahové plochy. Nejčastěji se jako stelivo používají dřevěné piliny, hobliny, nebo řezaná sláma. Podestýlka se vrství do 10–15 cm. Ve srovnání s chovem v klecích a ve voliérách je zde nižší snáška vajec, vyšší spotřeba krmiva, větší úhyn nosnic, větší podíl znečištěných vajec, horší zdravotní stav a vyšší výskyt parazitů.⁶⁶

Při chovu nosnic ve výběhovém systému je umožněn přístup nosnicím mimo halu a dovolují projevit celý repertoár chování.⁶⁷ Používá se zde přirozené osvětlení a nosnice mají přístup do výběhu. Podle SKŘIVANA a kol. (2000) jsou nejvhodnější travnaté výběhy, kterých by

⁶³ bidýlek

⁶⁴ Druhy vajec, Zlatá vejce a.s.. Poctivá vejce do české rodiny [online]. Copyright 2022 [online] [cit. 25.2.2022] Dostupné z: <https://www.zlatavejce.cz/druhy-vejec>

⁶⁵ MATOUŠEK, V. a kol.; Chov hospodářských zvířat II. České Budějovice: JU ZF, 2013, s. 113.

⁶⁶ MATOUŠEK, V. a kol.; Chov hospodářských zvířat II. České Budějovice: JU ZF, 2013, s. 113.

⁶⁷ KOŠAŘ, K., H. NAVAROVÁ a D. PROCHÁZKA. Zásady welfare a nové standardy EU v chovu drůbeže. 2004, s. 54.

mělo být více, a které by se mohly střídat.⁶⁸ Výběhový systém chovu je z alternativních chovů nejnáročnější. Je zde nejnižší snáška, nejvyšší spotřeba krmiva, úhyn nosnic v důsledku kanibalizmu a stresu a velký podíl znečištěných vajec.⁶⁹

Dalším systémem ustájením nosnic je ekologický chov. V ekologickém chovu mají nosnice obdobné podmínky k životu jako u chovu s volným výběhem, přičemž každá slepice musí mít k dispozici minimálně 4 metry čtvereční. Za ekologický chov nosnic je možno považovat takový chov, který je vázán na půdu ekologicky obhospodařovanou a chované nosnice jsou krmeny bioprodukty vypěstovanými a zpracovanými v systému ekologického zemědělství.⁷⁰ Hlavním smyslem ekologického chovu je snížení intenzity chovu, zajištění podmínek pro přirozené chování, a tím zlepšení podmínek k životu neboli welfare v chovu. Z těchto hlavních cílů vychází i legislativa, která se vztahuje k ekologickému chovu jak na úrovni EU, tak na úrovni národní legislativy. Tento chov je zaměřen buď na produkci bio vajec, nebo bio kuřecího masa, ale v obou případech je nutné zajistit přístup do venkovního výběhu, a to minimálně po 1/3 délky života nosnice. Pro produkci bio vajec musí být minimálně 1/3 podlahové plochy pokryta podestýlkou, ve které se mohou nosnice hrabat, zobat, a popelřit se. Dále musí mít k dispozici hřady s délkou minimálně 18 cm a být krmeny krmnými směsmi, jejichž komponenty jsou produktem ekologického zemědělství.⁷¹

Mezi konvenční systémy chovu nosnic patří neobohacený klecový chov. V České republice je ovšem nejrozšířenější obohacený klecový chov.

Přibližně 67 % komerčních velkochovů v České republice využívá obohacenou klecovou technologii, což představuje cca 3,5 milionu nosnic zavřených v kleci.⁷² Chov slepic v klecích je v současné době ekonomicky nejvýhodnější systém ustájení. Předností klecí je vysoká výroba vajec na m² podlahové plochy, vysoká produktivita práce, lepší zdravotní stav slepic a vyšší hmotnost vejce.⁷³ Obohacené klecové systémy poskytují jedné nosnici prostor o 750 cm².⁷⁴

⁶⁸ SKŘIVAN, M. a kol.; Drůbežnictví 2000. AgrospojPraha. 2000, s. 203

⁶⁹ MATOUŠEK, V. a kol.; Chov hospodářských zvířat II. České Budějovice: JU ZF, 2013, s. 113.

⁷⁰ ŠARAPATKA B., URBAN J., a kolektiv. Ekologické zemědělství v praxi. PRO-BIO Šumperk 2006, s. 502.

⁷¹ MATOUŠEK, V. a kol.; Chov hospodářských zvířat II. České Budějovice: JU ZF, 2013, s. 114.

⁷² Velkochovy. *Slepice v nouzi* [online]. [cit. 2022-02-25]. Dostupné z:

<https://www.slepicevnouzi.cz/velkochovy>

⁷³ KOŠAŘ, K., H. NAVAROVÁ a D. PROCHÁZKA. Zásady welfare a nové standardy EU v chovu drůbeže. Praha: VÚŽV Praha – Uhřetěves, 2004, s. 54. ISBN 80-86454- 46-0.

⁷⁴ Druhy vajec: Metody chovu nosnic. *Zlatá vejce* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z:

<https://www.zlatavejce.cz/druhy-vajec>

V roce 1999 přijala Rada EU směrnici 1999/74/ES, která od 1.1.2012 zakazuje chov nosnic v konvenčních bateriových neobohacených klecích ve všech zemích EU. Mimo EU se ale stále běžně používají,⁷⁵ a to i přes to, že porušují hodnoty welfare.

3.4.2 Chov brojlerů

Brojler je kuře, které je chováno speciálně a pouze pro produkci masa. Brojleři jsou vyšlechtěni k rychlému nabírání svalové hmoty při co nejmenší spotřebě krmiva. Jsou chováni v halách na podestýlce z např. hoblin, slámy nebo rašeliny. Díky různým doplňkům a krmivu, které je vysoko energetické, roste svalová hmota brojlerů mnohonásobně rychleji, než je přirozené. Jsou porážena cca po 4-7 týdnech svého života s hmotností asi 2,4 kg, přičemž při přirozeném růstu dosahují této porážkové hmotnosti po cca 14 týdnech života. Mezi brojlerů a nosnicemi jsou rozdíly v chování. Brojleři tráví až 75 % času svého života sezením nebo odpočíváním, zatímco nosnice až o 30 % méně. Problémy brojlerů plynou především z rychlého nárůstu svalové hmoty, který značně předbíhá vývoj ostatních orgánů.⁷⁶ Jejich nohy jsou slabé, přetěžované a zdeformované, což jim znesnadňuje pohyb. Těžký prsní sval je přetěžuje před tělo. Různé studie udávají procento kuřat, které před porážkou mají velké potíže při pohybu nebo dokonce nemohou chodit (plazí se a podpírají se křídly), nejčastěji mezi 10 % až 30 %.⁷⁷ Brojleři jsou chováni ve velkých osvětlených halách, většinou s nedostatečným ventilačním systémem, což v létě vede k masovým úmrtím zvířat v důsledku tepelného stresu. V EU v roce 2007 vešla v platnost směrnice Rady 2007/43/ES, která stanovuje minimální pravidla pro ochranu brojlerů, např. osvětlení, podestýlku, přístup ke krmení a vodě, hustotu osazení zvířat v halách apod.

⁷⁵ VELKOCHOVY: aké jsou rozdíly mezi jednotlivými způsoby chovu nosnic?. *Slepice v nouzi* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.slepicevnouzi.cz/velkochovy>

⁷⁶ Kur domácí: Chov a problémy. *Multimediaexpo* [online]. 9. 2. 2014 [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: http://www.multimediaexpo.cz/mmecz/index.php/Kur_dom%C3%A1c%C3%AD#cite_note-diplomka_domestika.C4.8Dn.C3.AD-6

⁷⁷ The Welfare of Chicken Kept for Meat Production (Broilers). Report of the Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare, European Commission, 2000. [online]. [cit. 2022-02-06] Dostupné z https://ec.europa.eu/food/fs/sc/scah/out39_en.pdf?wt-search=yes

3.5 Vejce

Vejce jsou již dlouho uznávána jako vynikající zdroj živin.⁷⁸ Patří mezi nejrozšířenější potraviny i potravinářské suroviny. V České republice se vyprodukuje přibližně 2,6 miliard vajec ročně a produkcí i spotřebou se Česká republika řadí na přední místo v celosvětovém měřítku.⁷⁹

Vejce patří mezi potraviny s nejvyváženějším obsahem nutričně významných látek a zároveň s vysokou stravitelností.⁸⁰ Dominantními složkami sušiny vajec jsou proteiny (bílkoviny) a lipidy (tuky). Vaječné bílkoviny, tuky, cukry, vitamíny a minerální látky umožňují vývoj kuřete.⁸¹

Hlavními konstrukčními složkami vejce jsou skořápka, membrána skořápky, žloutek a bílek.⁸² U většiny druhů domácí drůbeže tvoří žloutek 30 % z hmotnosti vejce, bílek zhruba 60 %, skořápka a podskořápečné blány 10 %, z toho podskořápečné blány 0,5 %.⁸³

3.5.1 Označení vajec

Od 1. 1. 2004 musí být každé jednotlivé vejce na trhu v EU označeno na skořápce rozlišovacím číslem. Vejce musí být označena již na farmě. Označení musí jasně ukázat kde a za jakých podmínek bylo vejce vyprodukováno. Třídění a balení vajec už může být provedeno na jiném pracovišti.⁸⁴

První číslo na vajíčku informuje, z jakého chovu pochází. 1 – vejce od slepic chovaných ve volném výběhu, 2 – z halového chovu, 3 – z klecového chovu, 0 – vejce z ekologického chovu. Dále je na vejci kód země, např. označení „CZ“ znamená, že vejce je původem

⁷⁸ MINE, Yoshinori. Introduction. *Egg Bioscience and Biotechnology* [online]. 2007. Wiley-Interscience, s. 1-2 [cit. 2022-01-30 Dostupné z: <http://library.lol/main/A0D26667D07335F60374E8C54CF23327>

⁷⁹ KADLEC, P.; MELZUCH, K.; VOLDŘICH, M.; a kolektiv. *Technologie potravin: Přehled tradičních potravinářských výrob.* Ostrava: KEY publish s.r.o., 2012, s. 197.

⁸⁰ MÍKOVÁ K. Naše vejce. Vejce jako vynikající potravina [online]. 2010 [cit. 2022- 01-24]. Dostupné z: <http://www.nasevejce.cz/o-vejci/vejce-jako-potravina>

⁸¹ GROEN, A. F.: *Breeding Objectives and Selection Strategies for Layer Production.* In *Poultry Genetics, Breeding and Biotechnology*, editace W. M. Muir; S. E. Aggrey, Cambridge: CABI Publishing, 2003, str. 109

⁸² Jalili-Firoozinezhad, S., Filippi, M., Mohabatpour, F., Letourneur, D., & Scherberich, A. (2020). Chicken egg white Hatching of a new old Biomaterial.

⁸³ LEDVINKA Z., ZITA L., TŮMOVÁ E. (2009): *Vybrané kapitoly z chovu drůbeže*, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Katedra speciální zootechniky, 85 s.

⁸⁴ LEDVINKA Z., ZITA L., TŮMOVÁ E. (2009): *Vybrané kapitoly z chovu drůbeže*, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Katedra speciální zootechniky, 85 s.

z České republiky, označení „PL“ znamená, že vejce je z polského chovu, označení „DE“ znamená, že vejce je od německého chovatele. Za kódem země následuje čtyřmístné číslo, které identifikuje konkrétní chov.⁸⁵

Na obalu od vajec se pak nachází i další údaje jako základní údaje o firmě, počet kusů v balení, datum minimální trvanlivosti, doporučení uschování vajec v chladu, ale také hmotnostní skupinu vajec, která je určena zkratkami.⁸⁶ Následující tabulka 2 zobrazuje hmotnostní třídění vajec.

Tabulka 2 - Hmotnostní třídění vajec

Označení hmotnosti	Hmotnost 1 vejce (g)
XL – velmi velká	73 a více
L - velká	63 - 72
M – střední	53 - 62
S – malá	Méně než 53

Zdroj: Ledvinka (2009)

3.5.2 Spotřeba vajec v České republice

Spotřeba vajec v České republice byla v roce 2020 přes 2,78 mld. kusů a od roku 2011 spotřeba mezi jednotlivými roky kolísala. Pokud jde o produkci vajec je Česká republika soběstačná z 82,7 %. Celková produkce vajec v České republice dosáhla v roce 2020 počtu 2,3 mld. kusů vajec.⁸⁷ Následující tabulka č. 3 ukazuje vývoj spotřeby vajec na obyvatele od roku 2010.

Tabulka 3 - Spotřeba vajec na obyvatele

Rok	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Ks	242	254	245	243	255	255	249	254	263	261	249

Zdroj: ČSÚ

⁸⁵ Jak se orientovat ve značení vajec. *Státní veterinární správa* [online]. Petr Vorlíček, 29.03.2019 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.svs-cr.cz/jak-se-orientovat-ve-znaceni-vajec/>

⁸⁶ tamtéž

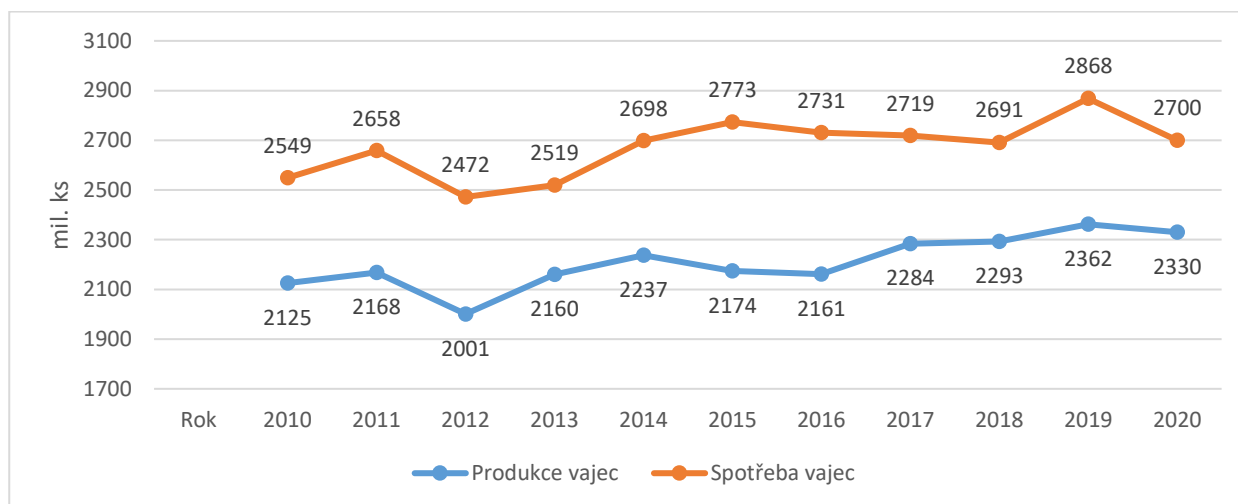
⁸⁷ Spotřeba drůbežího masa a vajec v České republice stoupá!. *Odbory.info* [online]. Miroslav Svoboda, 24.03.2021 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.odborny.info/obsah/5/spotreba-drubezihho-masa-vajec-v-ceske-republice-stoupa/327144>

Spotřeba vajec se v České republice pohybuje v posledních letech kolem 240 - 260 ks na osobu za rok, jak již znázorňuje tab 3. Spotřeba vajec se v roce 2020 snížila o 12 kusů (-4,6 %) na 249 kusů vajec na obyvatele.

Na základě statistik Českého statistického úřadu z roku 2020 je průměrná snáška jedné slepice okolo 290 kusů vajec a nejvyšší je v Karlovarském a Jihomoravském kraji, přičemž v Karlovarském kraji byla průměrná snáška jedné slepice 326 vajec a v Jihomoravském 317 vajec. Nejnižší snáška je naopak v Libereckém kraji a to 188 kusů vajec na nosnici.

Celková spotřeba vajec v letech 2010-2020 měla kolísavý průběh. Jak je patrné z grafu 1, byla největší spotřeba v České republice v roce 2020 a to 2, 7 mld. kusů. Naopak nejnižší spotřeba vajec byla v roce 2012 – 2, 472 mld. kusů a zároveň v roce 2012 byla i nejmenší produkce vajec – 2, 001 mld. kusů. Spotřeba vajec se v průměru pohybovala na 2 667 800 000 kusů. (Situační a výhledová zpráva Mze, 2021) Graf 1 ukazuje produkci a spotřebu vajec v letech 2010-2020.

Graf 1 - Produkce a spotřeba vajec v ČR

Zdroj: ČSÚ

3.5.3 Cenový vývoj vajec

V roce 2020 se ve srovnání s rokem 2019 zvýšily ceny zemědělských výrobců na 1,81 Kč/ks (+4,97 %). Nejvyšší cena u zemědělských výrobců byla v roce 2012, kdy představovala cenu 2,33 Kč/ks. Naopak nejmenší cena zemědělských výrobců byla v roce 2011, kdy činila 1,43 Kč/ks. Dá se říci, že ceny kolísají.

Spotřebitelské ceny se v meziročním srovnání 2020/2019 snížily o 8,6 % (-0,27 Kč/ks) na 2,87 Kč/ks. Nejvyšší spotřebitelská cena byla v roce 2018, kdy činila 3,84 Kč/ks, na druhé

straně nejnižší spotřebitelská cena byla v roce 2011 a vejce stálo 2,31 Kč/ks. (Situační a výhledová zpráva Mze, 2021) Tabulka 4 ukazuje vývoj průměrných cen zemědělských výrobců a spotřebitelských cen za roky 2011-2020.

Tabulka 4 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců (CZV) a spotřebitelských cen (SC) (Kč/ks)

Rok	CZV	SC
2011	1,43	2,31
2012	2,33	3,58
2013	1,77	3,03
2014	1,84	3,08
2015	1,88	3,10
2016	1,67	2,85
2017	2,06	3,63
2018	1,86	3,84
2019	1,72	3,14
2020	1,81	2,87

Pramen: ČSÚ

3.5.4 Vývoz a dovoz vajec

Z tabulky 5 je patrné, že tuzemská produkce vajec vůči její spotřebě není dostačující. Nicméně i přes to Česká republika vejce vyváží, a aby byla vnitrostátní spotřeba uspokojena, bylo nutné přistoupit k řešení situace dovozem ze zahraničí. Celkový počet dovezených a vyvezených vajec zahrnuje jak vejce konzumní, tak násadová⁸⁸. Jednoznačně největším dovozcem konzumních vajec do ČR v roce 2020 bylo Polsko, které z celkového množství importovaných konzumních vajec dovezlo 70,3 %. Druhým největším dovozcem bylo Německo (10,3 %) a těsně za Německem Lotyšsko (9,1 %). Tyto tři země dohromady tvoří 95 % tuzemského importu. Nejvýznamnějším dovozcem násadových vajec v roce 2020 bylo Slovensko, které z celkového množství importovaných násadových vajec dovezlo 86,5 %, následované Španělskem (2,7 %) a Nizozemskem (2,2 %). Nejvýznamnějším odběratelem konzumních vajec z ČR bylo Slovensko, kam bylo v roce 2020 vyvezeno 37,7 % z celkového vývozu. Dalšími významnými odběrateli bylo Německo (28,1 %) a Polsko (18,2 %). Celkově do těchto zemí bylo vyvezeno 84 % z celkového počtu vyvezených konzumních vajec. Největším odběratelem násadových vajec bylo Rusko, kam směřovalo 62,6 % z celkového vývozu násadových vajec. (Situační a výhledová zpráva Mze, 2021)

⁸⁸ Vejce určené k líhnutí pro odchov a výkrm

Tabulka 5 - Vývoz a dovoz vajec v tunách a tisíci kusech

Rok	Vývoz		Dovoz	
	Tis. kusů	Tuny	Tis. kusů	Tuny
2010	72 823	4 185	384 246	22 084
2011	106 721	6 133	419 032	24 082
2012	128 287	7 372	423 230	24 324
2013	201 207	11 563	357 948	20 572
2014	183 421	10 541	391 636	22 508
2015	133 593	7 677	527 333	30 306
2016	144 608	8 310	534 656	30 727
2017	144 980	8 332	410 766	23 607
2018	207 777	11 941	397 700	22 856
2019	162 213	9 322	462 092	26 557
2020	227 825	13 093	384 621	22 105

Pramen: ČSÚ, Celní statistika MZe

Koeficient pro přepočet kg na kusy vajec: skořápková vejce 17,4 ks

Dovoz vajec v České republice za rok 2020 činil 384,6 mil. ks a vykázal meziroční pokles 16,7 %. Z celkového počtu dovezených vajec bylo 93,2 % vajec konzumních a 6,8 % vajec násadových.

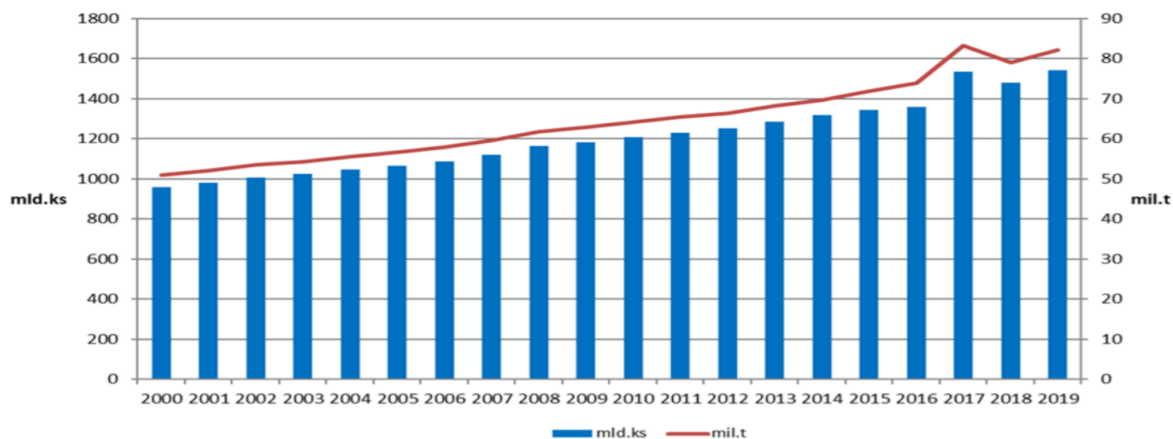
V roce 2020 se zvýšil vývoz konzumních vajec o 40,5 % oproti roku 2019. Z tabulky 5 je patrné, že od roku 2010-2020 dovoz vajec kolísal. Největší dovoz byl zaznamenán v roce 2016, kdy k nám bylo dovezeno 534 656 000 ks vajec, naopak nejmenší dovoz byl zaznamenán v roce 2010, kdy k nám bylo dovezeno 384 246 000 ks vajec. Vývoz vajec v letech 2010-2013 stoupal, nicméně poté, až do roku 2020 také nastává trend kolísavý. Největší vývoz byl zaznamenán v roce 2020, kdy představoval 227 825 000 ks vajec, naopak nejmenší vývoz byl zaznamenán v roce 2010, kdy k činil 72 823 000 ks vajec. (Situační a výhledová zpráva Mze, 2021)

3.5.5 Světový trh s vejci

Během posledních let zaznamenala světová produkce vajec působivý růst. Podle údajů FAO vzrostla světová produkce vajec na 82 mil. tun vajec, v porovnání s rokem 2018, kdy světová produkce činila 76.7 milionu tun, se produkce zvýšila o 4,1 %. Od roku 1990 se celosvětový

objem produkce vajec zvýšil o více než 100 %. Graf 2 ukazuje vývoj produkce vajec od roku 2000, ilustrující neustálý růst celosvětové produkce vajec.⁸⁹

Graf 2: Vývoj celosvětové produkce vajec, 2000 - 2019

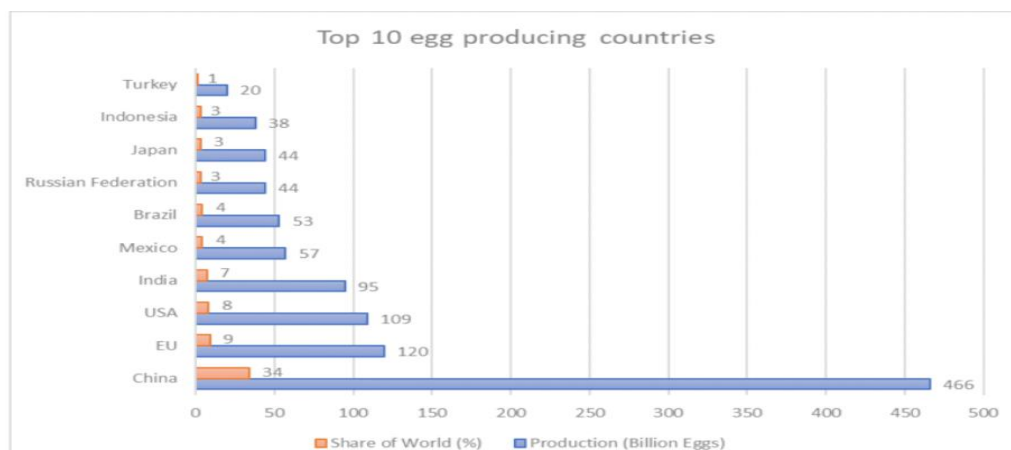
Zdroj: FAO (Food and Agriculture Organization of the the United Nations)

Mezi největší celosvětové producenty vajec patří Čína, v roce 2019 její produkce činila 42,9 % z celosvětové produkce, dále sem patří USA, Indie a Mexiko. Největším celosvětovým exportérem konzumních vajec je Nizozemí a největším importérem Německo. Mezi nejvýznamnější vývozce násadových vajec patří Nizozemí a Velká Británie a nejvíce násadových vajec dováží Belgie, Mexiko a Ruská federace. (FAO). Graf 3 uvádí seznam 10 největších producentů vajec, kteří tvoří 76 % světové produkce vajec.⁹⁰

⁸⁹ Globální produkce vajec neustále roste. *International Egg Commission* [online]. Peter van Horne [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.internationalegg.com/cs/resource/global-egg-production-continues-to-grow/>

⁹⁰ Globální produkce vajec neustále roste. *International Egg Commission* [online]. Peter van Horne [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.internationalegg.com/cs/resource/global-egg-production-continues-to-grow/>

Graf 3 : Top 10 zemí produkujících vejce

Zdroj: FAO (Food and Agriculture Organization of the the United Nations)

3. 6 Drůbeží maso

Maso je důležitou součástí lidské potravy, která nám nepřináší pouze energii a živiny, ale také další pro náš život neméně důležité látky. Do popředí trhu s masem se dostává drůbeží maso, a to hlavně díky řadě výhod a příznivých faktorů. Kuřecí maso je také dobrým zdrojem minerálů a vitamínů.⁹¹ Vysoká biologická hodnota drůbežního masa je dána vysokým obsahem bílkovin, hlavně esenciálních aminokyselin, vysokým podílem esenciálních mastných kyselin, minerálních látek (mezi nejdůležitější patří vápník a fosfor) a nízkým obsahem tuku. Drůbeží maso řadíme mezi takzvaná bílá masa, která jsou snadno stravitelná. Pod pojmem maso rozumíme buď jen kosterní svalovinu teplokrevných zvířat a tkáně s ní související, takto definujeme maso v užším pojetí, nebo v širším slova smyslu lze maso charakterizovat jako veškeré požitelné části těl jatečných zvířat, které jsou určeny pro lidskou výživu, a to včetně krve, střev a vnitřností. Za drůbeží maso je pak z tržního hlediska považovaná jatečně opracovaná drůbež a další části jejího těla, které jsou po veterinárním posouzení určena pro lidskou výživu.⁹² Obdobně definuje maso i Skřivan a kol. (2000), který pod pojmem maso rozumí označení kosterního svalstva hospodářských zvířat (drůbeže).⁹³ Podle Glashorna je drůbeží maso z biochovu šťavnatější ale méně křehčí než z ostatních chovů.⁹⁴

⁹¹ KRÁLIK, Gordana, et al. Animal Husbandry and Nutrition. Anim. Husb. Nutr, 2018, 64.

⁹² ČERVENKA, j. (1998): Jakost a zpeněžování zemědělských produktů pro bakalářské studium. PEF ČZU, Praha, 204 s.

⁹³ SKŘIVAN, M. a kol (2000): Drůbežnictví 2000. Agrospoj, Praha, 203 s.

⁹⁴ GRASHORN, M. A., et al. Quality of chicken meat from conventional and organic production In: *Sborník XII. Evropská konference o drůbeži*. 2006. s. 10-14.

3.6.1 Spotřeba drůbežního masa

Podle ČSÚ spotřeba veškerého masa v roce 2019 činila 83,2 kg na obyvatele na rok, což je o 0,96 % více ve srovnání s rokem 2018. V ČR je stále nejoblíbenější vepřové maso, kterého se spotřebovalo nejvíce (43,0 kg/obyv./rok). Druhé nejoblíbenější maso v tuzemsku je právě maso drůbeží, jehož spotřeba na obyv./rok se od roku 2014 zvyšuje – v roce 2020 činila 29,2 kg/obyv./rok. Oproti roku 2019 se zvýšila spotřeba drůbežního masa o 0,7 %. Celková spotřeba drůbežního masa v ČR za rok 2020 byla 416 400 000 kg ž. hm. (Situační a výhledová zpráva Mze, 2021)

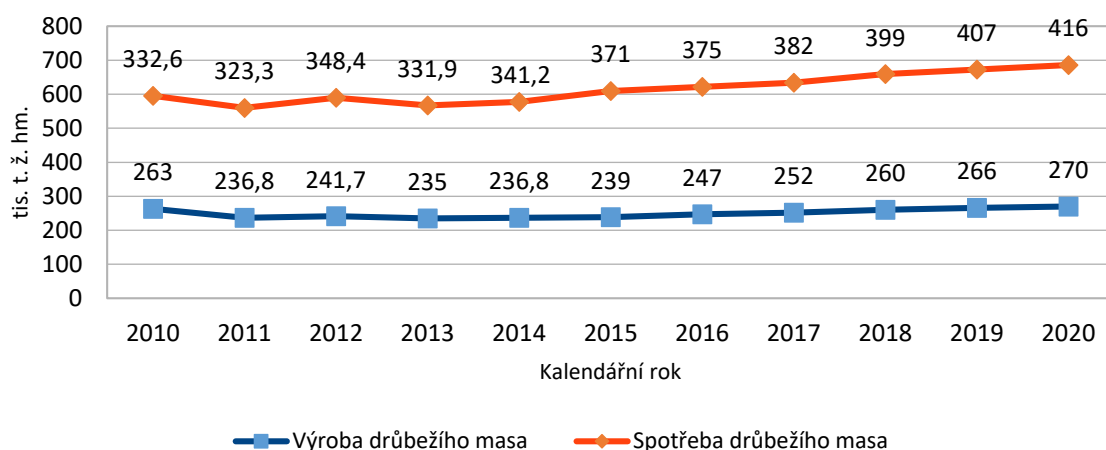
Tabulka 6 - Spotřeba drůbežního masa na obyvatele v kg

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Drůbež	24,5	25,2	24,3	24,9	26,0	26,8	27,3	28,4	29,0	29,2

Zdroj: Resortní statistika MZe (zpracovatelský průmysl), celní statistika, ČSÚ

Jak již znázorňuje tabulka 6, spotřeba drůbežního masa v ČR v posledních letech stoupá, nicméně v roce 1975 byla spotřeba drůbežního masa pouze 9,6 kg na osobu za rok a v roce 1985 byla spotřeba 10,6 kg na osobu na rok, což v porovnání s rokem 2020 značí velký nárůst. V porovnání s rokem 2019 se spotřeba drůbežního masa zvýšila v roce 2020 o 2,2 %. Produkce drůbežního masa se celosvětově zvyšuje a ani Česká republika není výjimkou. Graf 4 ukazuje výrobu a celkovou spotřebu drůbežního masa v ČR. V roce 2020 dosáhla produkce drůbežního masa v ČR úrovně 270 000 000 kg ž. hm., v porovnání s rokem 2019 se produkce drůbežního masa v ČR zvýšila o 1,6 %. Zvýšená produkce také souvisí se vzrůstající spotřebou drůbežního masa. (Situační a výhledová zpráva Mze, 2021)

Graf 4 - Výroba a celková spotřeba drůbežního masa v ČR

Zdroj: Rezortní statistika MZe, ČSÚ

3.6.2 Vývoz a dovoz drůbežního masa

Domácí produkce nepokryla plně tuzemskou spotřebu a chybějící poptávku po drůbežím masu bylo potřeba doplnit dovozem. Dováželo se především z Polska (65,0 % z celkového dovozu), dále z Maďarska (10,3 %) a Německa (8,4 %). Celkový dovoz do ČR v roce 2020 činil 173,4 tis. t ž. hm. a oproti roku 2019 se v roce 2020 zvýšil o 3,6 % (+6,2 tis. t ž. hm). Vývoz z tuzemska v roce 2020 činil 24,9 tis. t ž. hm. a meziročně 2020/2019 se snížil o 4,6 % (-1,2 tis. t ž. hm). Nejvíce drůbežního masa ČR vyvezla v roce 2020 na Slovensko (43,8 % z celkového vývozu), dále do Německa (21,7 %) a do Rakouska (9,3 %). Přestože produkce drůbežního masa vzrůstá, soběstačnost ČR v roce 2020 se v porovnání s rokem 2019 snížila na úroveň 64,8 % a meziroční pokles činil 0,4 %. (Situční a výhledová zpráva Mze, 2021) Tabulka 7 ukazuje vývoz a dovoz drůbežního masa v období 2011-2020

Tabulka 7 - Vývoz a dovoz drůbežního masa v období 2011-2020 (tis.t.ž.hm)

Rok	Vývoz	Dovoz
2011	33,9	120,2
2012	42,8	148,9
2013	43,5	139,4
2014	44,2	147,7
2015	47,3	179,1
2016	53,1	182,3
2017	36,2	164,6
2018	32,4	170,4
2019	26,1	167,2
2020	24,9	173,4

Pramen: Rezortní statistika MZe, ČSÚ a ÚZEI

3.6.3 Cenový vývoj drůbežího masa

Ceny zemědělských výrobců v roce 2020 s porovnáním s rokem 2019 klesly cca o 2,0 % na průměrnou cenu 22,72 Kč/kg. Nejvyšší průměrná zemědělská cena byla zaznamenána v roce 2013, kdy činila 24,74 Kč/kg, naopak nejmenší cena byla v roce 2011, kdy představovala částku 22,11 Kč/kg. U spotřebitelských cen byl v meziročním srovnání 2020/2019 zaznamenán pokles o 2,2 % na hodnotu 63,26 Kč/kg. V roce 2014 byla zaznamenána nejvyšší spotřebitelská cena 71,60 Kč/kg, napříč tomu nejmenší cena činila 57,97 Kč/kg v roce 2011. Jak již znázorňuje tabulka 8, průměrné ceny kolísají na obou stranách. (Situační a výhledová zpráva Mze, 2021) Celkově lze situaci na trhu s drůbežím masem v roce 2020 hodnotit jako stabilizovanou, i přes vliv pandemie COVID-19.

Tabulka 8 - Vývoj průměrných cen zemědělských výrobců (CZV) a spotřebitelských cen (SC) jatečných kuřat I. tř. j. (Kč/kg)

Rok	CZV	SC
2011	22,11	57,97
2012	23,09	62,57
2013	24,74	69,14
2014	23,86	71,60
2015	23,73	69,35
2016	23,47	68,28
2017	23,23	67,59
2018	23,03	68,76
2019	23,18	64,68
2020	22,72	63,26

Pramen: ČSÚ

3.6.4 Světový trh s drůbežím masem

Světový trh s drůbežím masem je rostoucí součástí globálního agrobysnysu.⁹⁵ Podle FAO celosvětová produkce drůbežího masa činila v roce 2020 137,1 mil. t. V meziročním srovnání 2020/2019 došlo k nárůstu o 2,6 %. Na jeho zvyšující se spotřebu má vliv nejen jeho cena a dietní vlastnosti, ale i výhodný poměr množství krmiv. Nejvyšší spotřeba kuřecího masa je v USA, dále pak v Austrálii a Oceánii, podstatně nižší je v Asii a Africe. Největšími celosvětovými producenti kuřecího masa jsou USA, Čína, Brazílie a také EU a UK a mezi největší celosvětové vývozce kuřecího masa patří Brazílie, USA a EU. Mezi země s největším podílem na světovém dovozu kuřecího masa patří Japonsko, Čína a

⁹⁵ BELL, Donald D.; WEAVER, William D.; SEVER, Mack O. (ed.). Commercial Chicken Meat and Egg Production. Springer Science & Business Media, 2002, str.3

Mexiko. Významný pokles pravděpodobně dle odhadu zaznamená EU s UK. EU bojuje s ptačí chřipkou, slabou domácí poptávkou a zvýšenou cenou krmiv. Cena kuřecího masa byla v roce 2020 meziročně nižší. Podle FAO klesla meziročně vlivem převisu nabídky nad poptávkou. Během roku 2020 výrazně oslabil americký dolar a brazilský real vůči euru. Silnější euro povede k většímu nárůstu ceny v EU.⁹⁶

4 Vlastní práce

Tato kapitola obsahuje vlastní empirický výzkum. Praktická část zpracovává a vyhodnocuje položené otázky pomocí grafů, tabulek a komentářem k nim. Hlavním cílem dotazníkového šetření bylo zjistit, jak vnímá široká veřejnost právní úpravu hospodářských zvířat. Dalším cílem bylo zmapování ekonomického přehledu o vejcích a drůbežím masa.

4.1 Zvolená metoda

Pro účely průzkumu byla zvolena metoda dotazníkového šetření. Dotazníková metoda je založena na průzkumu informací dotazem k souboru respondentů, jejichž výběr nelze zobecnit.

Před zahájením průzkumu byly zvoleny a vytvořeny otázky na základě předchozího prostudování získaných sekundárních dat obsažených v teoretické části. Následně byly formulovány otázky pro respondenty. Dotazník je obsahem příloh (Příloha 1), byl distribuován prostřednictvím online serveru www.survio.cz. Prostředek pro distribuci byl zvolen pro svou finanční nenákladnost s účelem oslovit co nejvíce respondentů. Dotazníkové šetření probíhalo anonymně metodou nahodilého výběru. Dotazník se skládal celkem z 28 otázek. Tyto otázky byly rozčleněny do 2 témat, a to na právní úpravu zvířat a ekonomiku vajec a drůbežího masa.

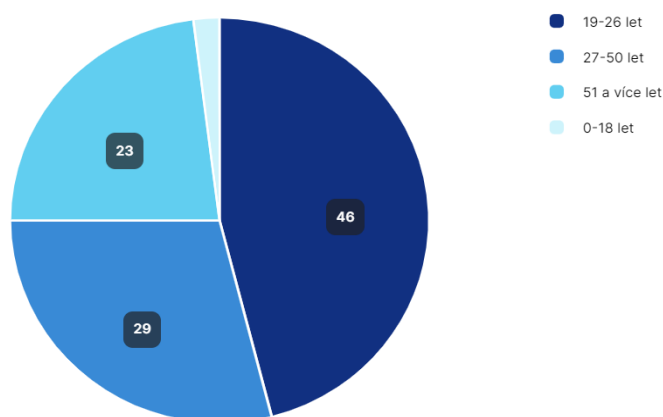
4.2 Struktura respondentů

Celkem bylo rozesláno 100 dotazníkových šetření, vráceno jich bylo 0, což znamená 100% návratnost. Dle pohlaví odpovědělo 75 % žen, 23 % mužů. Zbylé 2 % respondentů se neidentifikují ani jako žena, ani jako muž. Větší poměr účasti žen se dá vysvětlit větším

⁹⁶ FAS. *Foreign agricultural Service* [online]. 2021 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.fas.usda.gov/>

zájmem o zvířata oproti mužům. V následujícím grafu 5 jsou znázorněny věkové kategorie, do kterých respondenti spadají.

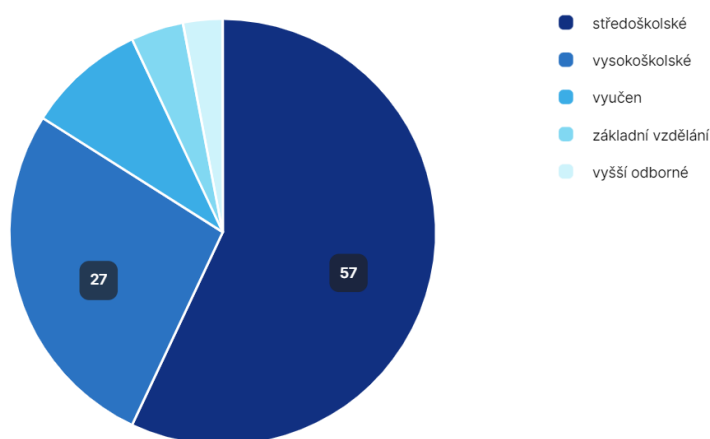
Graf 5 – Struktura respondentů podle věku

Zdroj: Survio

Z grafu 5 je patrné, že nejvíce respondentů, kteří dotazníkové šetření odeslali, jsou ve věkové kategorii 19-26 let, což tvoří 46 % ze všech odevzdaných dotazníků. Druhou nejpočetnější věkovou kategorií je věk 27-50 let, který tvoří 29 % všech odevzdaných dotazníků. 23 % respondentů spadá do věkové kategorie 51 a více let a 2 % tvoří respondenti ve věku 0-18 let. Dalším kritériem bylo nejvyšší dosažené vzdělání jednotlivých respondentů viz graf 6.

Graf 6 – Struktura respondentů podle nejvyššího dosaženého vzdělání

Zdroj: Survio

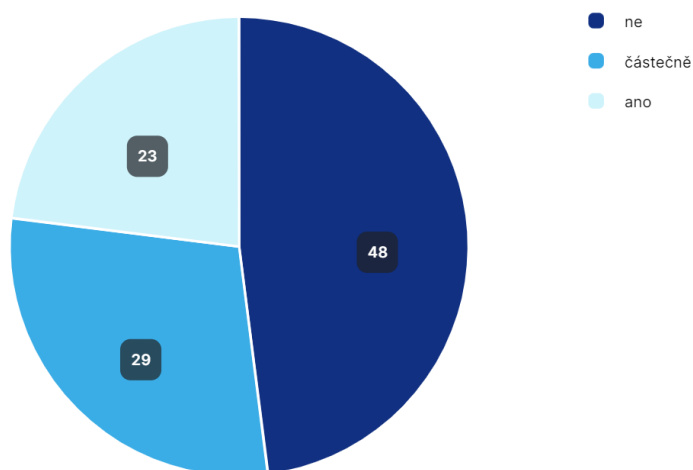
Uvedený graf 6 ukazuje, že nejčastěji odpovídali respondenti se středoškolským vzdělání ukončeným maturitní zkouškou, 57 %, naopak nejméně respondentů dokončilo vyšší odborné vzdělání, 3 %. Druhé nejčastější vzdělání respondentů je vysokoškolské vzdělání s 27 %.

4.3 Výsledky šetření

4.3.1 Právní úprava zvířat

Otázka č. 1: Víte co znamená welfare zvířat?

Graf 7 – (Ne)znalost pojmu welfare zvířat

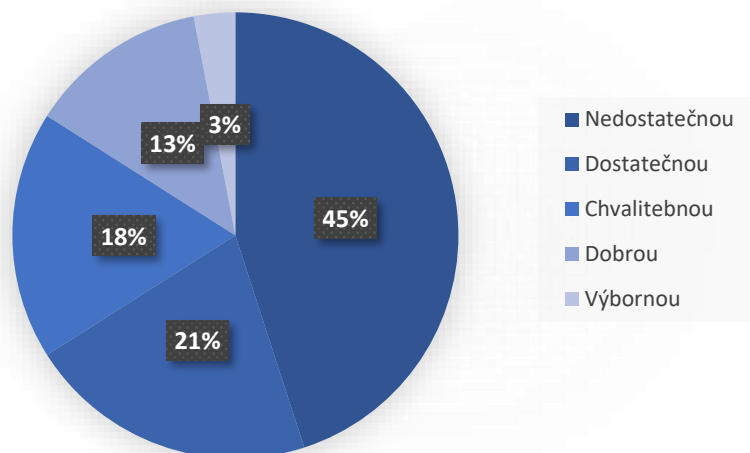

Zdroj: Survio

Otázka se zaměřovala na známost pojmu welfare zvířat. Je překvapivé, že graf 7 ukazuje, že necelá polovina 48 % respondentů vůbec neví co tento pojem znamená. Nejméně zastoupenou skupinou respondentů je skupina, která pojem zná, a to 23 %. Respondentů, kteří alespoň částečně věděli, co znamená pojem welfare zvířat, bylo 29 %.

Otázka č. 2: Za jak účinnou považujete právní úpravu ochrany zvířat v ČR?

Graf 8 – (Ne)účinnost právní ochrany zvířat

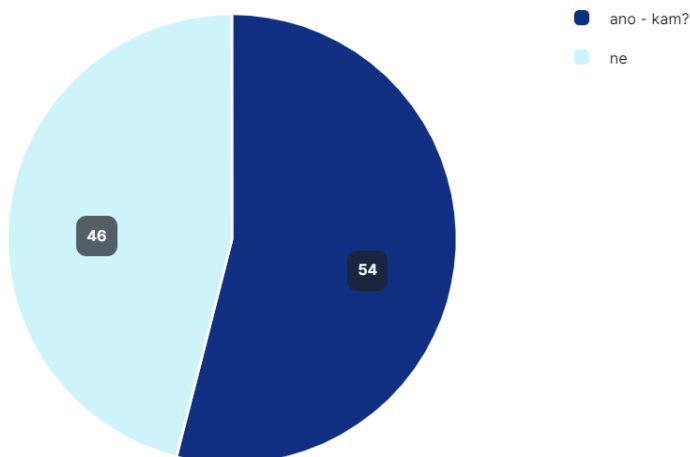

Zdroj: vlastní zpracování dle výsledků šetření

Následující otázka se zaměřovala na názor široké veřejnosti na účinnost právní ochrany zvířat. Graf 8 ukazuje, že necelá polovina 45 % respondentů odpověděla, že právní úprava v ČR považuje za nedostatečnou. Pouhé 3 % respondentů považují právní úpravu za výbornou. Za dostatečnou považuje 21 % respondentů, což je druhá nejčastější odpověď. Na třetím místě se umístila odpověď chvalitebná, kterou označilo 18 % respondentů. Jako čtvrtou nejčastější odpovědí byla označena dobrá účinnost právní ochrany zvířat v ČR se 13 %.

Otázka č. 3: Víte, kam se obrátit, dozvíte-li se o týrání nějakého zvířete?

Graf 9 – Víte kam se obrátit v případě týrání zvířat?

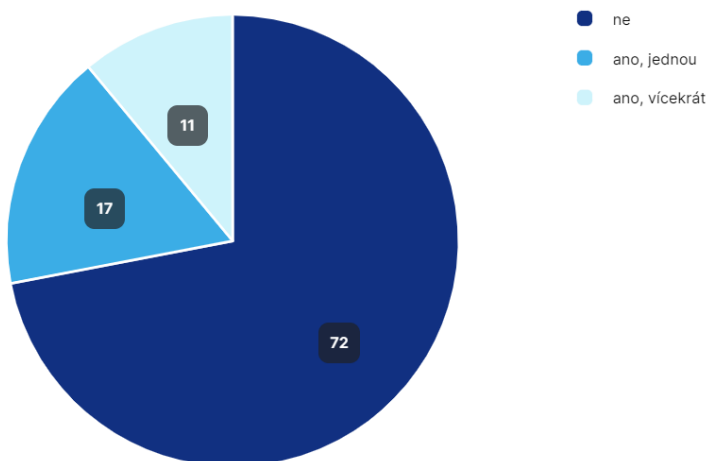

Zdroj: Survio

Tato otázka byla otevřená a respondenti mohli napsat svůj názor na koho se obrátit v případě týrání zvířete. Graf 9 zobrazuje, že odpovědi respondentů byly v celku vyrovnané. 54 % respondentů odpovědělo, že ví kam se obrátit. Mezi nejčastějšími odpověďmi byla policie, zodpovězeno celkem 20x, a státní veterinární správa, zodpovězeno celkem 18x. Mezi ostatními odpovědi byly také ochranné stanice, městský úřad, ochránce zvířat nebo útulky. Zbýlých 46 % respondentů neví na koho se obrátit v případě týrání zvířat.

Otázka č. 4: Setkali jste se někdy ve svém okolí s týráním zvířat?

Graf 10 - Setkání se s týraným zvířetem

Zdroj: Survio

Otázka zjišťovala, zda se respondenti někdy ve svém okolí setkali s týráním zvířat. Z grafu 10 vyplývá, že 72 % respondentů, kteří dotazník dokončili, označilo, že se s týráním nikdy neseťkalo. 17 % respondentů se jednou setkalo s týráním zvířat. A 11 % dotazovaných se setkalo vícekrát s týráním zvířat.

Otázka č. 5: O jaký druh týrání šlo?

Tabulka 9 – Způsob týrání zvířat

Odpověď	Podíl
nevhodné a nešetrné zacházení	16 %
omezení pohybu	14 %
Podvýživa	9 %
fyzické násilí	8 %
nešetrné nebo bezdůvodné usmrcení	5 %
opuštění zvířete	5 %
nesetkal/a jsem se s týráním zvířat	72 %

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka navazuje na předchozí otázku. Zjišťovalo se v ní, zda se respondenti setkali s týráním zvířat. Tato otázka zjišťuje, s jakým typem týrání zvířat se respondenti setkali. Tabulka 9 ukazuje, že nejčastěji se respondenti setkali s nevhodným a nešetrným zacházením, a to 16 %. Na druhé místo respondenti označili omezení pohybu, se kterým se setkalo 14 %. Na posledních místech s 5 % je nešetrné nebo bezdůvodné usmrcení a opuštění zvířete.

Otázka č. 6: O jaký druh zvířete šlo?

Tabulka 10 – Druh týraných zvířat

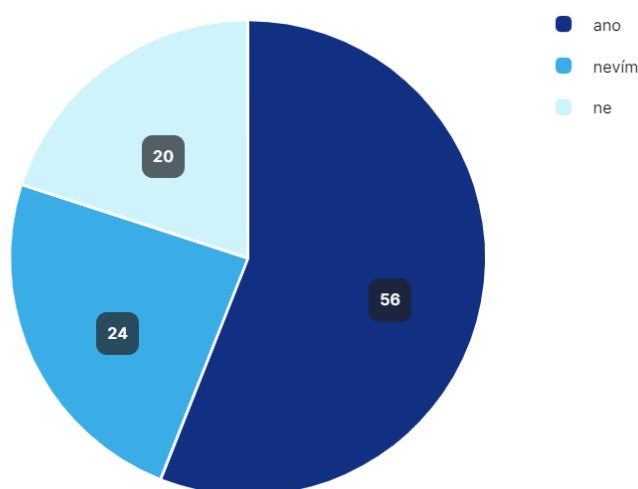
Druh zvířete	Podíl
Pes	21 %
Hospodářská zvířata	11 %
Kočka	5 %
Nesetkal/a jsem se s týráním	72 %

Zdroj: Vlastní zpracování

Tato otázka navazuje na předchozí dvě otázky a zjišťuje o jaký druh týraného zvířete šlo. Tabulka 10 ukazuje, že nejvíce se respondenti setkali s týráním psů, a to 21 %. Jako druhým nejtýranějším zvířetem jsou hospodářská zvířata, celkem 11 % a na posledním místě je kočka, kterou označilo 5 % respondentů.

Otázka č. 7: Domníváte se, že by z právního hlediska mělo být zacházení se zvířetem jako s člověkem?

Graf 11 – Právní zacházení se zvířaty jako s lidmi

Zdroj: Survio

Následující graf 11 ukazuje, zda veřejnost vnímá z právního hlediska zvířata stejně jako lidi. Přes polovinu dotazovaných respondentů, a to 56 % souhlasí se se zacházením se zvířaty jako s člověkem. Naopak 20 % respondentů s tímto nesouhlasí a 24 % respondentů neumělo vyjádřit svůj názor.

Otázka č. 8: Co byste změnili v českém právním řádu na ochranu zvířat?

Tabulka 11- Názory na změny v českém právním řádu na ochranu zvířat

Odpověď	Počet odpovědí
vyšší trestní sazby za týrané zvíře	64
zákaz chovat zvířata při velkém porušení zákona	51
zprísnění podmínek pro chovatele hospodářských zvířat	35
šetřejší zacházení se zvířaty při převozu	32
Jiné...	5
nic bych neměnil/a	3

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka měla za úkol zjistit, co by respondenti změnili v českém právním řádu na ochranu zvířat. U této otázky měli respondenti možnost zvolit více odpovědí. Z tabulky 11 vyplývá, že 97 % dotazovaných by v českém právním řádu něco změnilo, jelikož pouhé 3 % respondentů by nic neměnili. Naprostá většina respondentů označila s počty odpovědí 64 a 51 vyšší trestní sazby a zákaz chovat zvířata při velkém porušení zákona. 35 odpovědí je zaznamenáno u zprísnění podmínek pro chovatele hospodářských zvířat. 5 respondentů navrhuje zakázat testování na zvířatech, změnit podmínky pro chov hospodářských zvířat, přísnější a humánnější podmínky při porážce zvířat, protože zvíře nesmí být považované za věc.

Otázka č. 9: Považujete zvýšené trestní sazby v novém trestním zákoníku za týrání zvířat za dostatečné? (maximum je nastaveno na 5 let trestu)

Tabulka 12 – (Ne)dostatečné trestní sazby za týrání zvířat

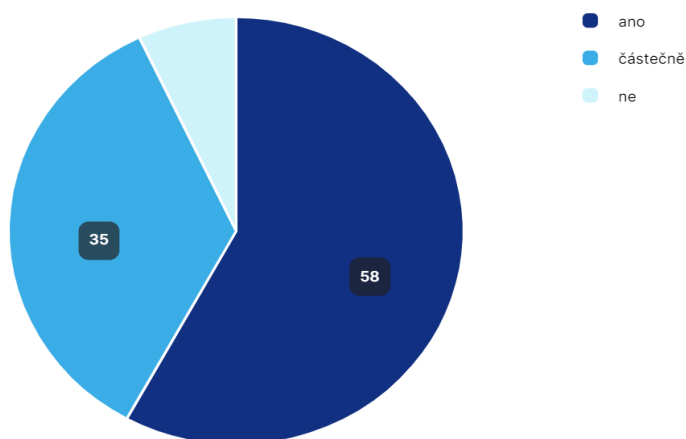
Odpověď	Podíl
ne, přijde mi to nedostatečné	52 %
ano, je to v pořádku	27 %
nevím	19 %
ne, přijde mi to přehnané	2 %

Zdroj: vlastní zpracování

Tato otázka zjišťovala, jak veřejnost vnímá trestní sazby za týrání zvířat. Tabulka 12 ukazuje, že více než polovina respondentů 52 % považuje trestní sazby v novém trestním zákoníku za týrání zvířat nedostatečné a zároveň pouhým 2 % tyto sazby přijdou příliš přehnané. 27 % respondentů považují maximální délku trestu 5 let v normě a 19 % respondentů nevyjádřilo svůj názor.

Otázka č. 10: Víte, v jakých podmínkách žijí slepice v klecovém chovu?

Graf 12 – (Ne)vědomost veřejnosti o životních podmínkách slepic v klecovém chovu

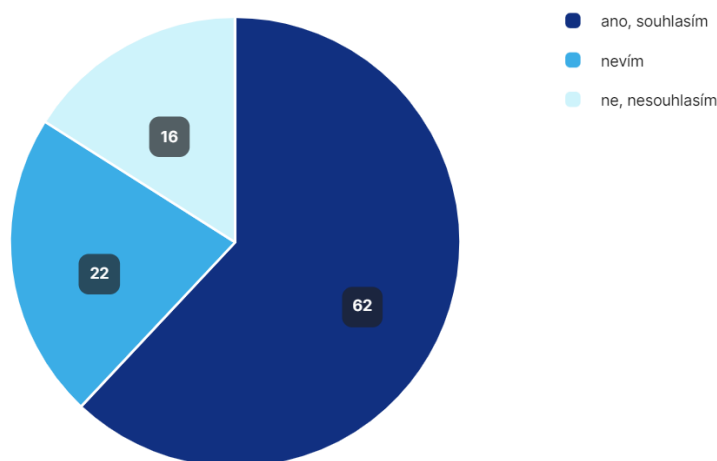

Zdroj: Survio

Tato otázka měla za úkol zjistit, jak je veřejnost informovaná o životních podmínkách slepic v klecovém chovu. Z grafu 12 vyplývá 58 % respondentů má povědomí o tom, jak žijí slepice v klecovém chovu. 35 % respondentů co odeslali dotazník ví pouze částečně v jakých podmínkách žijí. Malá část, pouze 7 respondentů, nic neví o životě slepic v klecovém chovu.

Otázka č. 11: Souhlasíte se zákazem klecových chovů slepic?

Graf 13 – Zakáz klecového chovu slepic

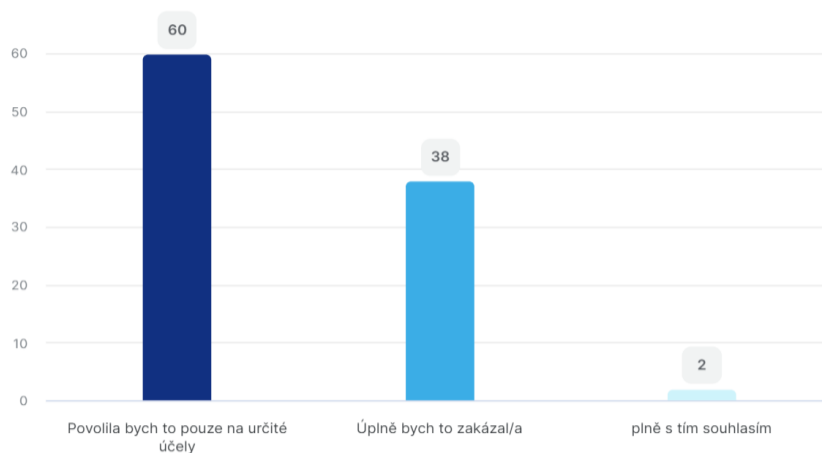

Zdroj: Survio

Následující otázka testovala, jak veřejnost vnímá klecový chov slepic. Graf 13 ukazuje, že 62 % respondentů souhlasí se zákazem chovu slepic v klecích, zatímco 16 % respondentů se zákazem nesouhlasí. 22 % na tuto otázku neumí odpovědět.

Otázka č. 12: Co si myslíte o využívání zvířat pro testování výrobků?

Graf 14 – Využívání zvířat pro testování výrobků

Zdroj: Survio

Touto otázkou byl zkoumán názor respondentů na testování výrobků na zvířatech. Z grafu 14 vyplývá, že nejvíce respondentů, celkem 60 %, by povolilo testování výrobků na zvířatech pouze na určité účely. Druhou nejčastější odpovědí, kterou označilo 38 %, by testování úplně zakázalo. Jen 2 % respondentů s testováním na zvířatech plně souhlasí.

4.3.2 Ekonomika vajec a drůbežího masa

Otázka č. 13: Kde nejčastěji kupujete vejce?

Tabulka 13 - Místo nákupu vajec

Odpověď	Podíl
v supermarketech	40 %
od chovatele	25 %
chováme vlastní slepice	22 %
nekupuji vejce	6 %
Jiná...	5 %
na farmářských trzích	2 %

Zdroj: vlastní zpracování

Otázka měla za úkol zjistit, kde respondenti kupují vejce. Dle zjištěných výsledků z grafu 13 respondenti nejvíce nakupují vejce v supermarketech, a to celkových 40 % ze všech respondentů. 25 % respondentů kupuje vejce od chovatele a 22 % má vejce z domácího chovu, 6 % ze všech respondentů nekupuje vejce, pravděpodobně je ani neví. Mezi jiné možnosti respondenti zařadili kombinace dvou nebo tří vypsáných forem nákupu. Nejméně vajec se nakupuje na farmářských trzích, tuto možnost označili pouze 2 respondenti.

Otázka č. 14: Kde nejčastěji kupujete drůbeží maso?

Tabulka 14 - Místo nákupu drůbežího masa

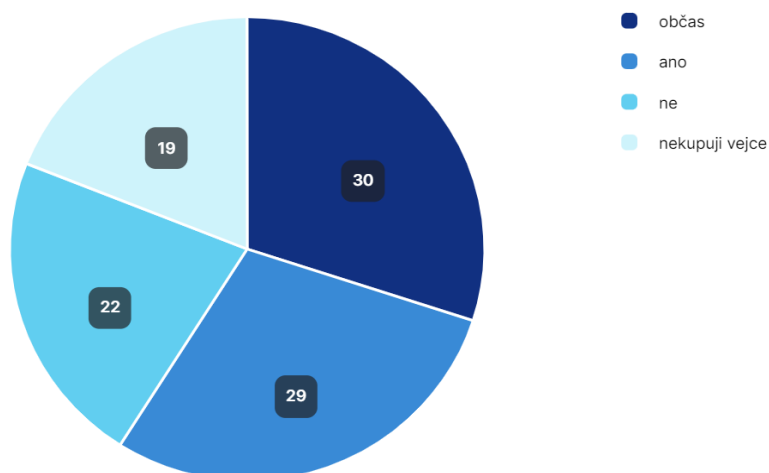
Odpoď	Podíl
v supermarketu	68 %
od chovatele	17 %
nekupuji drůbeží maso	7 %
jiná...	5 %
z vlastního chovu	3 %

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka zjišťovala, kde respondenti kupují drůbeží maso. Z výsledků z tabulky 14 vyplývá, že nejčastějším místem, kde respondenti kupují maso je supermarket, k této odpovědi se hlásilo 68 % odpovídajících. Naopak nejméně často maso jí respondenti drůbeží maso z vlastního chovu, celkem 2 % dotazovaných. Druhým nejčastějším označovaným zdrojem drůbežího masa je od chovatele, k této odpovědi se přihlásilo 17 % respondentů. Celkem 7 % dotazovaných nekupuje maso a dá se tak říct, že ho ani neví. Mezi jiné možnosti respondenti zařadili možnost nákupu u řezníka, 5 %.

Otázka č. 15: Řídíte se při nákupu vajec z jakého chovu pochází?

Graf 15 – Nákup vajec podle původu chovu

Zdroj: Survio

Následující graf 15 ukazuje, že nejvíce respondentů, 30 %, při nákupu vajec jen občas přihlíží na původ chovu nosnice, od které vejce pochází. 29 % respondentů se při nákupu vajec řídí původem chovu, zatímco 22 % dotazující nebere zřetel na to, z jakého chovu vejce pochází. 19 % respondentů vejce vůbec nekupuje, patří sem lidé, co vejce nejí a lidé co je mají z vlastního chovu slepic.

Otázka č. 16: Jaký typ chovu preferujete?

Tabulka 15 – Preference typu chovu

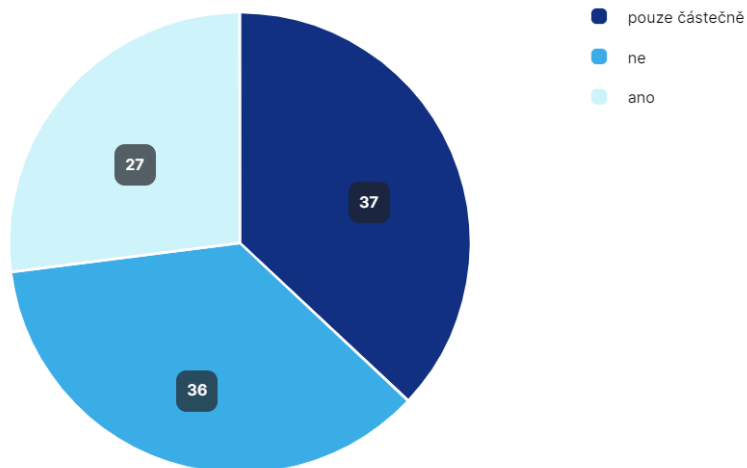
Odpověď	Podíl
Domácí chov	52 %
Chov s výběhem	27 %
Nepreferuji žádný chov – nekupuji vejce	9 %
Chov ve voliérách	9 %
Ekologický chov	2 %
Klecový chov	1 %
Halový chov	0 %

Zdroj: vlastní zpracování

Následující otázka navazuje na předchozí otázku, kde se řešilo, zda respondenti přihlížejí při koupi vajec, z jakého chovu pochází. Tabulka 15 ukazuje, že více než polovina respondentů 52 % preferuje vejce z domácího chovu. 27 % dotazovaných preferuje vejce z chovu s výběhem. Celkem 9 % respondentů uvedlo, že nepreferují žádný chov, jelikož nekupují vejce. Dalších 9 % respondentů volí chov ve voliérách. 2 respondenti uvedli že dávají přednost vejcím z ekologického chovu a 1 respondent upřednostňuje klecový chov. K upřednostnění vejcím z halového chovu se nepřihlásil ani jeden respondent.

Otázka č. 17: Víte, co znamená kód na vejcích (např. 2 CZ 3523)?

Graf 16 – (Ne)vědomost kódu na vejcích

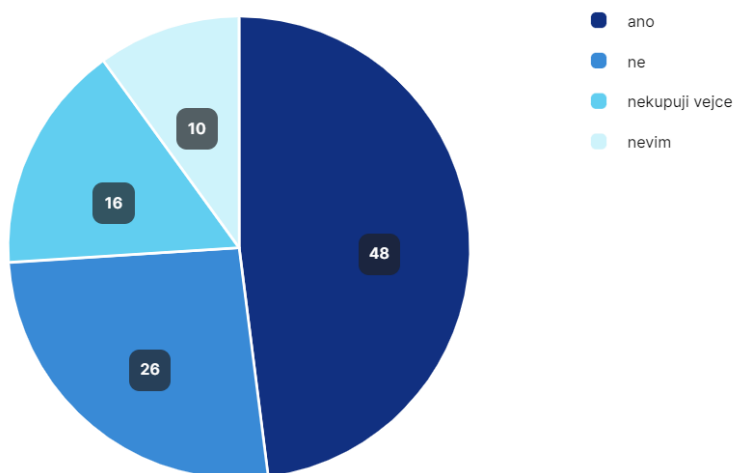

Zdroj: Survio

Tato otázka zjišťovala, zda respondenti ví, co znamená kód na vejcích. Z grafu 16 vyplývá, že 37 % respondentů uvedlo, že kód znají pouze částečně. 36 % všech dotazovaných uvedlo, že vůbec neví, co kód na vejcích znamená a 27 respondentů má povědomí o tom, co kód znamená.

Otázka č. 18: Je pro vás rozhodující, ze které země vejce pochází?

Graf 17 – Původ vajec při koupi

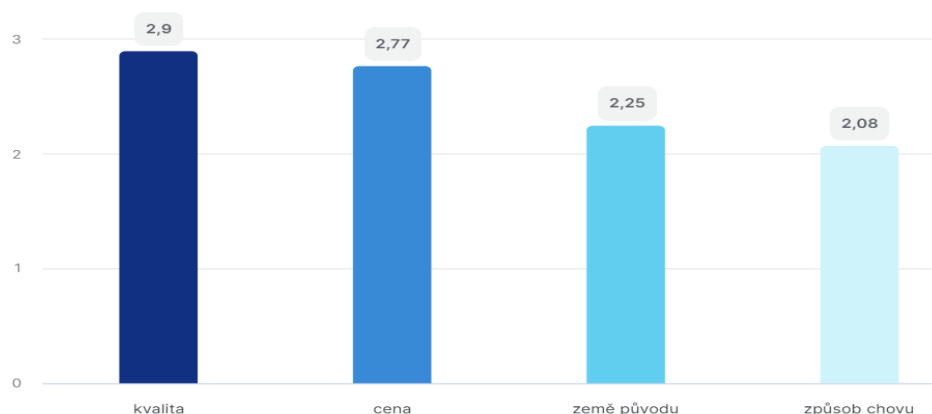

Zdroj: Survio

Následující otázka měla za úkol zjistit, zda je pro respondenty při koupi vajec rozhodující jejich země původu. Graf 17 ukazuje, že necelá polovina 48 % respondentů uvedla, že je pro ně země původu vajec při koupi rozhodující. 26 % dotazovaných uvedlo, že při koupi vajec není vůbec rozhodující země původu a 10 % respondentů neumělo vyjádřit svůj názor.

Otázka č.19: Podle jakých kritérií kupujete vejce?

Graf 18 – Kritéria při koupi vajec

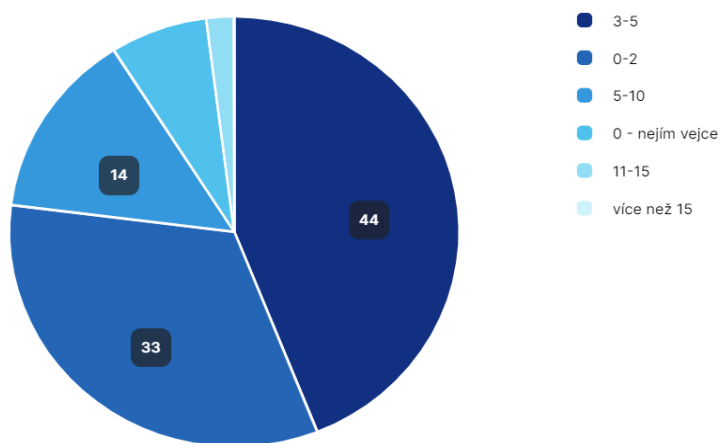

Zdroj: Survio

Následující graf 18 ukazuje zprůměrované preference všech respondentů při koupi vajec. Na prvním místě se umístila kvalita, na druhém cena, na třetím země původu a na čtvrtém způsob chovu. Podle tohoto pořadí nejčastěji respondenti kupují vejce.

Otázka č. 20: Kolik sníte vajec za týden?

Graf 19 – Spotřeba vajec za týden

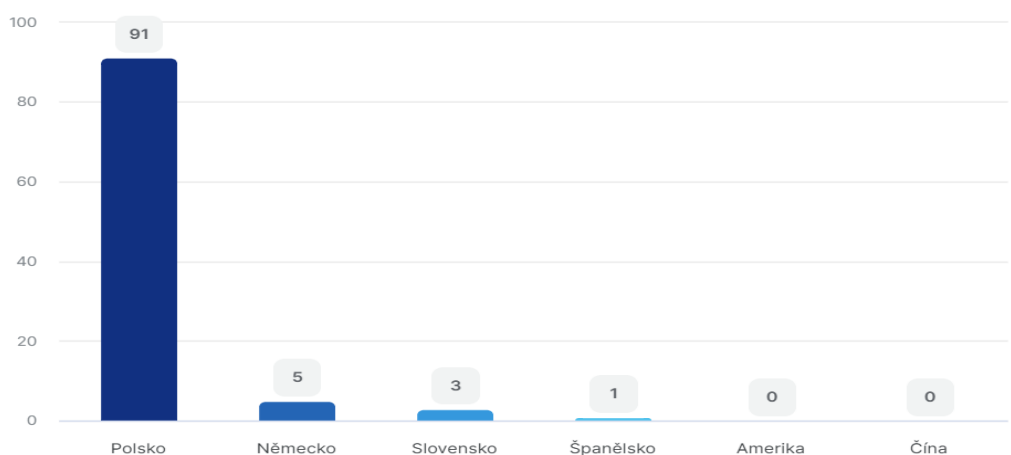

Zdroj: Survio

Tato otázka měla zjistit, kolik vajec respondenti spotřebují za týden. Z grafu 19 vyplývá, že nejvíce respondentů 44 % spotřebuje 3-5 ks vajec za týden. Druhou nejčastější odpovědí byla spotřeba 0-2 ks vajec za týden, tuto odpověď vybralo 33 %. Spotřebu 5-10 ks vajec za týden uvedlo 14 % respondentů. Celkem 2 % respondentů uvedlo, že za týden sní 11-15 ks vajec a žádný respondent neuvedl, že sní více jak 15 ks vajec za týden.

Otázka č. 21: Víte, kdo je největší dodavatel vajec do ČR?

Graf 20 – Největší dodavatel vajec do ČR

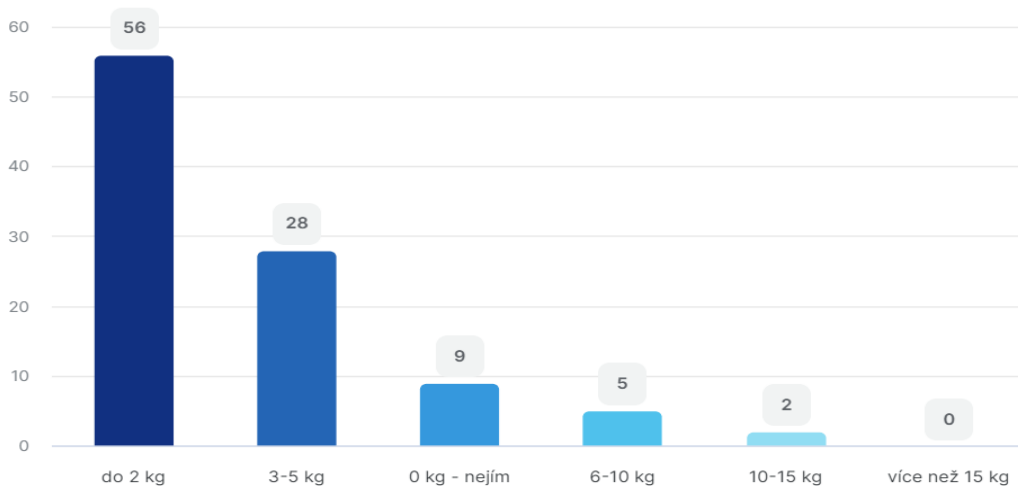

Zdroj: Survio

Tato otázka měla zjistit, zda respondenti ví, kdo je největší dodavatel vajec do ČR. Graf 20 ukazuje, že překvapivě téměř všichni respondenti, 91 %, ví, že největší dodavatel vajec do ČR je Polsko. 5 % respondentů si myslí, že největší dodavatel je Německo, 3 % respondentů si myslí, že Slovensko a 1 % respondentů odpovědělo Španělsko.

Otázka č. 22 – Víte kolik kg drůbežího masa sníte za měsíc?

Graf 21 – Spotřeba drůbežího masa za měsíc

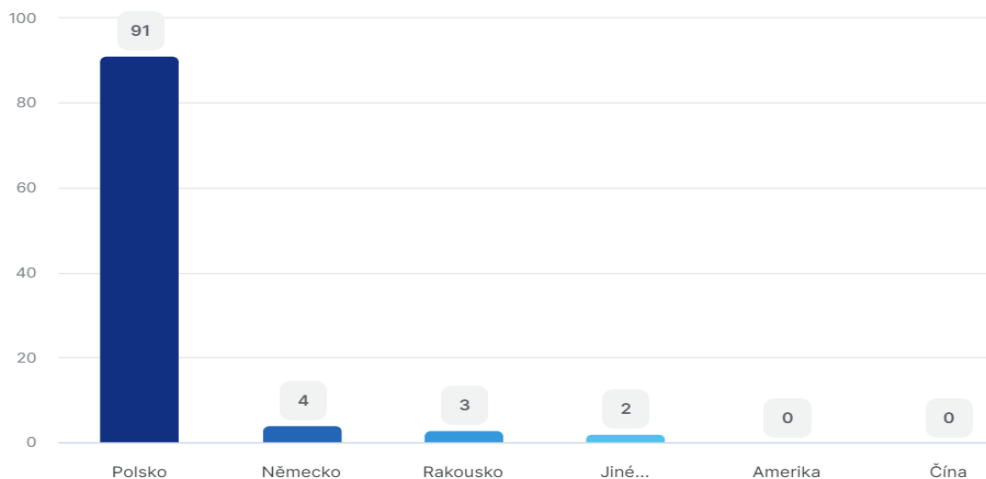

Zdroj: Survio

Následující graf 21 měl za úkol zjistit, zda respondenti mají přehled o tom, kolik spotřebují drůbežího masa za měsíc. Více než polovina respondentů 56 % odpovědělo, že spotřebuje max. 2 kg drůbežího masa za měsíc. 28 % respondentů odpovědělo, že spotřebuje 3-5 kg drůbežího masa za měsíc. 5 % respondentů spotřebuje 6-10 kg drůbežího masa za měsíc. Ke spotřebě 10-15 kg za měsíc se přihlásila 2 % respondentů. Žádný z respondentů nevedl vyšší měsíční spotřebu drůbežího masa než 15 kg.

Otázka č. 23: Víte, kdo je největší dodavatel drůbežího masa do ČR?

Graf 22– Největší dodavatelé drůbežího masa do ČR

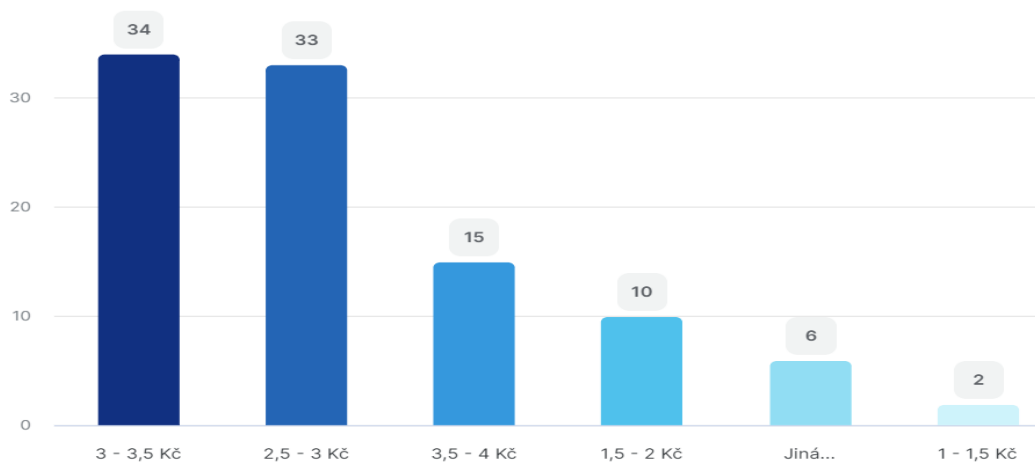

Zdroj: Survio

Tato otázka zjišťovala, zda respondenti mají přehled o tom, kdo je největší dodavatel drůbežího masa do ČR. Graf 22 ukazuje, že téměř všichni respondenti, 91 %, odpověděli, že největší dodavatel drůbežího masa je Polsko. 4 % respondentů odpověděla, že největší dodavatel drůbežího masa je Německo. Mezi možností „jiné“ respondenti napsali, že neumí vyjádřit svůj názor.

Otázka č. 24: Víte, jaká je průměrná aktuální cena za 1 ks vejce?

Graf 23 – Průměrná aktuální cena vejce

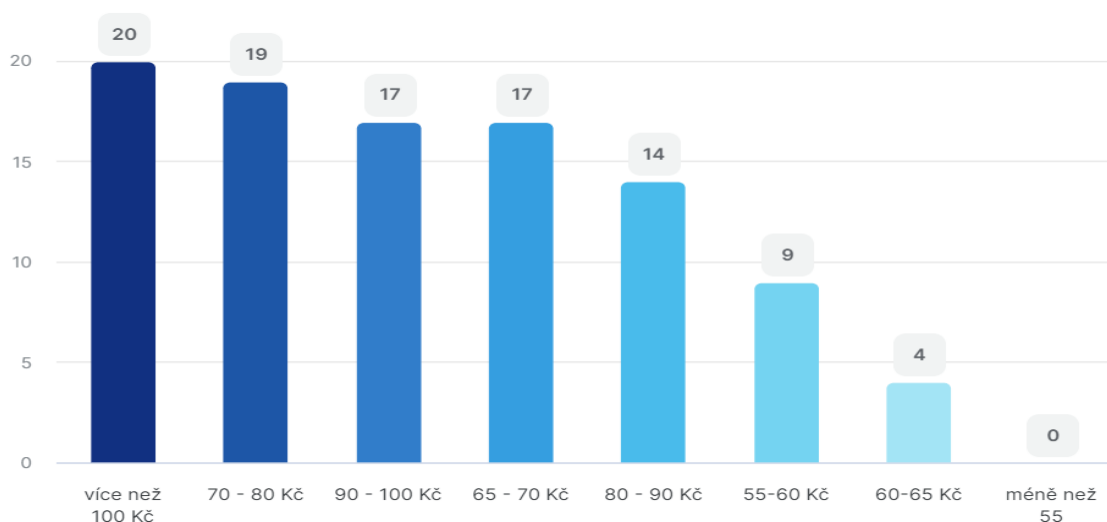

Zdroj: Survio

Následující otázka měla otestovat, zda respondenti ví, jaká je průměrná aktuální cena 1 ks vejce. Z grafu 23 vyplývá, že nejvíce respondentů 34 % si myslí, že 1 vejce stojí 3-3,5 Kč. Druhou nejčastější odpovědí, kterou označilo 33 % respondentů zastává názor, že aktuální cena 1 ks vejce stojí 2,5-3 Kč. Nejméně častou odpovědí byla odpověď 1-1,5 Kč, kterou odpovědělo 2 % respondentů. Mezi možností „jiné“ respondenti psali, že neví.

Otázka č. 25: Víte, jaká je průměrná aktuální cena za 1 kg drůbežího masa?

Graf 24 – Průměrná aktuální cena za 1 kg drůbežího masa

Zdroj: Survio

Tato otázka zjišťovala, zda respondenti ví, v jaké cenové kategorii se pohybuje průměrná aktuální cena 1 kg drůbežího masa. Z grafu 24 vyplývá, že nejčastější odpovědí respondentů 20 % byla, že 1 kg drůbežího masa stojí více než 100 Kč. Druhou nejčastější odpovědí, 19 %, byl názor, že 1 kg drůbežího masa stojí mezi 70-80 Kč. 17 % respondentů označilo možnost 90-100 Kč a 65-70 Kč za 1 kg drůbežího masa. Nejméně častou odpovědí byla možnost 60-66 Kč za 1 kg drůbežího masa.

5 Výsledky a diskuse

5.1 Vyhodnocení dotazníkového šetření

V rámci vlastního výzkumu bylo provedeno dotazníkové šetření. Vzhledem ke skutečnosti, že teoretická a praktická část práce řeší dvě odlišné oblasti ochrany zvířat, byl sestavený dotazník rozdělen na 2 samostatné části. První část byla zaměřena na právní úpravu zvířat. Druhá část se týkala ekonomiky vajec a drůbežího masa. Cílem bylo zjistit postoje veřejnosti k daným tématům.

Na základě výsledků dotazníkového šetření, které bylo zpracováno pro účely této práce vyplývá, že:

52 % respondentů ví, co znamená pojem welfare zvířat

54 % respondentů ví, kam se obrátit v případě týrání zvířete

56 % respondentů souhlasí s tím, že z právního hlediska má být zacházeno se zvířaty jako s lidmi

64 % respondentů by v českém právním řádu zvýšili trestní sazby za týrané zvíře

62 % respondentů souhlasí se zákazem klecových chovů, ale pouze 58 % respondentů ví, v jakých podmínkách žijí slepice v klecových chovech

Z dotazníkového šetření je patrné, že se ho účastnili všechny kategorie, jak laická veřejnost, tak i respondenti se znalostmi dané problematiky, a s tímto ohledem je nutné přistupovat i k výsledkům. V šetření byly občas nalezeny protichůdné názory mezi odpověďmi respondentů. Přesto lze z první části šetření vyvodit určité závěry.

- 1) I přes to, že se šetření zúčastnili i znalí respondenti, takřka polovina neví, co znamená pojem welfare zvířat. Tento pojem by měl být známý i u laické veřejnosti, ale šetření ukazuje, že část veřejnosti toto slovo nikdy ani neslyšela.
- 2) Právní úprava trestních sazeb trestněprávní ochrany zvířat, ať už zákonem stanovených nebo soudy ve většině případů ukládaných je vnímána většinou dotazované veřejností jako nedostačující.
- 3) Přesto, že více jak polovina respondentů souhlasí se zákazem klecových chovů slepic a ví, v jakých podmínkách žijí, stejně jsou vejce z klecového chovu nejvíce kupovány kvůli nejnižší ceně na trhu.

Z výsledků lze odvodit, že právní ochrana zvířat v ČR je veřejností vnímána spíše jako nedostačující. Navrhovaná řešení tak spočívají v:

- a) posílení a přijetí změn v oblasti právní úpravy ochrany zvířat v rámci vybraných problematik,
- b) zvýšení informovanosti a povědomí široké veřejnosti o ochraně zvířat formou osvěty a protestů,
- c) spolupráce občanů s neziskovými organizacemi a zakládání petic požadujících právní úpravy na posílení ochrany zvířat,
- d) provádění pravidelných průzkumů názorů občanů ČR na vnímané sféry ochrany zvířat a jejich následné postoupení orgánům činným v této oblasti ochrany zvířat,
- e) zpřísnění postihů u trestných činů týrání zvířat.

Druhá část dotazníku zkoumala, zda představy veřejnosti odpovídají realitě. Bylo zjištěno, jaký má veřejnost přehled o spotřebě, dovozu a preferencích týkajících se vajec a drůbežího masa.

Z druhé části šetření, lze vyvodit, že:

- 1) Respondenti kupují vejce i drůbeží maso nejčastěji v supermarketu
- 2) 52 % respondentů preferuje vejce z domácího chovu
- 3) 91 % respondentů ví, že největší dodavatel vajec i drůbežího masa pochází z Polska
- 4) 44 % respondentů sní 3-5 vajec za týden
- 5) 56 % respondentů sní max 2 kg drůbežího masa za měsíc

Je zajímavé, že veřejnost sice preferuje vejce z domácího chovu, nicméně nejčastěji kupuje vejce ze supermarketu, která jsou z velkochovů. To by mohlo být vysvětleno vysokou úrovní urbanizace v místě zveřejnění dotazníku, což byla z většiny Praha a okolí.

Druhou zajímavostí je fakt, že největší dodavatel vajec je Polsko, což téměř všichni respondenti věděli, ale zároveň je to třetí nejčastější země kam ČR vejce vyváží.

Dalo by se říci, že spotřeba 3-5 ks vajec za týden na 1 člověka odpovídá realitě, kterou vykazuje Český statistický úřad. Spotřeba max .2 kg za měsíc na 1 člověka vypovídá, že tento údaj je lehce pod průměrnou spotřebou člověka na 1 rok, kterou vykazuje Český statistický úřad.

Je patrné, že respondenti z větší části odpovídali správně, pravdivě a mají přehled o ekonomických tocích vajec a drůbežího masa. Z toho vyplývá, že představy respondentů se shodují s realitou. I přes pozitivní výsledky dotazníkového šetření navrhovaná řešení spočívají v: zpracovávání přehledů spotřeby potravin, zvýšení informovanosti široké veřejnosti o vejcích a drůbežím mase a snížení cen vajec z ekologického nebo domácího chovu, aby se nemusel být podporován klecový chov slepic.

6 Závěr

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo na základě právní úpravy vyhodnotit problematiku ochrany zvířat v souvislostech s jejich zemědělskou užitkovostí. V případě zjištění nedostatečné právní úpravy měla být navržena opatření, která by mohly přispět k odstranění nedostatků nebo i ke zlepšení právní úpravy zvířat v České republice. S tím souvisí vyobrazení ekonomických toků s vejci a s drůbežím masem v produkci, spotřebě, vývozu a dovozu.

Na základě jednotlivých analýz byla vyhodnocena problematika ochrany zvířat v České republice z několika hledisek. Byly shrnuty otázky etiky, morálky a filosofie, což je základem právní ochrany zvířat. Lidé si na jejich základě začali uvědomovat, že zvíře není stroj, ale živá bytost, se kterou se musí šetrně zacházet. Veřejnoprávní úprava se věnovala rozboru trestního zákoníku, který vymezil postihy při porušení právních předpisů. S tím souvisí praktická stránka právní ochrany zvířat, která spočívá s jejich vyšší užitkovostí v rámci welfare.

První část praktické části byla zaměřena na analýzu názorů veřejnosti týkající se témat související s týráním zvířat a ochranou zvířat. Z výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že právní úprava ochrany zvířat v ČR je společností vnímána spíše jako nedostačující. Navrhovaná řešení spočívají v: **posílení a přijetí změn v oblasti právní úpravy ochrany zvířat v rámci vybraných problematik, zvýšení informovanosti a povědomí široké veřejnosti o ochraně zvířat formou osvěty a protestů, spolupráce občanů s neziskovými organizacemi a zakládání petic požadujících právní úpravy na posílení ochrany zvířat, provádění pravidelných průzkumů názorů občanů ČR na vnímané sféry ochrany zvířat a jejich následné postoupení orgánům činným v této oblasti ochrany zvířat, zpřísnění postihů u trestných činů týrání zvířat.**

Druhá část praktické části byla zaměřena na přehled společnosti ohledně informovanosti vajec a drůbežního masa. Byly pokládány otázky týkající se základních informací při koupi vajec jako je např. kód na vejcích a preference při koupi vajec, největší importér vajec a spotřeba vajec na osobu. Obdobné otázky byly poleženy i ohledně drůbežního masa. Z výsledků dotazníkového šetření bylo zjištěno, že společnost má přehled o své spotřebě potravin. I přes pozitivní výsledky dotazníkového šetření navrhovaná řešení spočívají ve: **zpracování přehledů ohledně spotřeby potravin, zvýšení informovanosti široké**

veřejnosti o vejcích a drůbežím mase, snížení cen vajec z ekologického nebo domácího chovu, aby se nemusel být podporován klecový chov slepic a zvýšena jejich ochrana.

7 Seznam použitých zdrojů

1. BEIRNE, P. *Confronting Animal Abuse: Law, Criminology, and Human-Animal Relationships*, Lanham: Rowman & Littlefield, 2009, s. 21 n.
2. BELL, Donald D.; WEAVER, William D.; SEVER, Mack O. (ed.). *Commercial Chicken Meat and Egg Production*. Springer Science & Business Media, 2002. (str3)
3. BIČ, Miloš., *Při řekách babylónských: dějiny a kultura starověkých říší Předního Orientu*. Praha: Vyšehrad, 1990. s. 20. ISBN 80-7021-032-X
4. BROOM, Donald M. A History of Animal Welfare Science [online]. *Acta Biotheoretica*, 2011 [cit. 2022-02-02]. s. 124. Dostupné z: <http://www.springerlink.com/content/w2tp7h1nx1869k42/>
5. BROOMANS, S. a LEGGE, D. *Law Relating to Animals*. Londýn: Cavendish, 1997, s.40, 41, 42
6. ČERVENKA, Jaroslav: *Jakost a zpeněžování zemědělských produktů pro bakalářské studium*. PEF ČZU, 1998. Praha, 204 s. ISBN 80-213-0386-7
7. ČESKO. Zákon č. 246/1992 Sb. zákon české národní rady na ochranu zvířat proti týrání., In: Sbíрка zákonů České republiky. 1992., částka 50., Dostupný také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1992-246>
8. ČESKO. Zákon č. 40/2009 Sb. trestní zákoník . In: Sbíрка zákonů České republiky. 2009., částka 11., Dostupný také z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2009-40>>
9. ČESKO. Zákon č. 89/2012 Sb. občanský zákoník. In: Sbíрка zákonů České republiky. 2012., částka 33., Dostupný také z: <<https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2012-89>>
10. ČEŠI JSOU V BOJI PROTI POKUSŮM NA ZVÍŘATECH DÁL NEŽ NĚMECKO NEBO FRANCIE! ZA ZVÍŘATA V LABORATOŘÍCH SE STAVÍ I ZNÁMÉ OSOBNOSTI. *Svoboda zvířat* [online]. 19. 10. 2021 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://svobodazvirat.cz/cesi-jsou-v-boji-proti-pokusum-na-zviratech-dal-nez-nemecko-nebo-francie-za-zvirata-v-laboratorich-se-stavi-i-zname-osobnosti/>
11. ČSÚ [Český statistický úřad]. Chov drůbeže. 8.2.2021 [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.czso.cz/csu/czso/chov-drubeze-2020>
12. Druhy vajec: Metody chovu nosnic. *Zlatá vejce* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.zlatavejce.cz/druhy-vajec>
13. Etologie drůbeže. *Etologie drůbeže* [online]. Brno: Tereza Křivánková, Eva Voslášková, 2019 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://cit.vfu.cz/oz/IVA/drubez/index.html>

14. FAO [*Food and Agriculture Organization of the the United Nations*] Production, 2019, [cit. 2022-01-15]. Dostupné z: <https://www.fao.org/poultry-production-products/production/en/>
15. Farm Animal Welfare in Great Britain: Past, Present and Future [online]. Farm Animal Welfare Council, 2009, s. 3. Dostupné online www.defra.gov.uk/fawc/
16. FAS. *Foreign agricultural Service* [online]. 2021 [cit. 2022-01-29]. Dostupné z: <https://www.fas.usda.gov/>
17. GARDIÁNOVÁ, Ivana a Věra MÁTLOVÁ. Status of the poultry genetic resource of the Czech Republic from 1996 to 2005 – Czech Gold Brindled Hen. *Acta fytotechnica et zootechnica*. 2006, 9, 50-52. ISSN 1335-258X.
18. Globální produkce vajec neustále roste. *International Egg Commission* [online]. Peter van Horne [cit. 2022-01-26]. Dostupné z: <https://www.internationalegg.com/cs/resource/global-egg-production-continues-to-grow/>
19. GRASHORN, M. A., et al. Quality of chicken meat from conventional and organic production In: *Sborník XII. Evropská konference o drůbeži*. 2006. s. 10-14.
20. GROEN, A. F.: Breeding Objectives and Selection Strategies for Layer Production. In *Poultry Genetics, Breeding and Biotechnology*, editace W. M. Muir; S. E. Aggrey, Cambridge: CABI Publishing, 2003, str. 109
21. Informační bulletin Státní veterinární správy, č. 3/ 2019 [online]. [cit. 12. srpna 2021]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/wp-content/files/dokumenty-a-publikace/ib1903.pdf>
22. Jak se orientovat ve značení vajec. *Státní veterinární správa* [online]. Petr Vorlíček, 29.03.2019 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.svscr.cz/jak-se-orientovat-ve-znacení-vajec/>
23. Jalili-Firoozinezhad, S., Filippi, M., Mohabatpour, F., Letourneur, D., & Scherberich, A. (2020). Chicken egg white Hatching of a new old Biomaterial.
24. KADLEC, P.; MELZUCH, K.; VOLDŘICH, M.; a kolektiv. *Technologie potravin: Přehled tradičních potravinářských výrob*. Ostrava: KEY publish s.r.o., 2012, s. 197. ISBN 978-80-7418-145-0.
25. Kapitola 7.1 dokumentu „Terrestrial Animal Health Code (2012)“, dostupné z: www.oie.int (citováno 1.8.2021)
26. KOMÁREK, Stanislav. *Ochlupení bližní. Zvířata v kulturních kontextech*. Praha: Academia, 2011, s. 74-89, ISBN 978-80-200-1904-2

27. KOŠAŘ, K., H. NAVAROVÁ a D. PROCHÁZKA. Zásady welfare a nové standardy EU v chovu drůbeže. Praha: VÚŽV Praha – Uhřetěves, 2004, s. 54. ISBN 80-86454- 46-0
28. Krajc, Ivo. Dobožováno: Zákaz klecových chovů podepsal prezident. *Obránci zvířat* [online]., 19. 11. 2020 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.obrancizvirat.cz/podpis-prezidenta/>
29. KRALIK, Gordana, et al. Animal Husbandry and Nutrition. *Anim. Husb. Nutr.*, 2018,
30. Kur domácí: Chov a problémy. *Multimediaexpo* [online]. 9. 2. 2014 [cit. 2022-02-06]. Dostupné z: http://www.multimediaexpo.cz/mmeecz/index.php/Kur_dom%C3%A1c%C3%AD#cite_note-diplomka_domestika.C4.8Dn.C3.AD-6
31. LEDVINKA Z., ZITA L., TŮMOVÁ E. (2009): Vybrané kapitoly z chovu drůbeže, Česká zemědělská univerzita v Praze, Fakulta agrobiologie, potravinových a přírodních zdrojů, Katedra speciální zootechniky, 85 s. ISBN 978-80-213-1921-9
32. MATOUŠEK, V. a kol.; Chov hospodářských zvířat II. České Budějovice: JU ZF, 2013, s. 113. ISBN 978-80-7394-392-9
33. MÍKOVÁ Kamila. Vejce jako vynikající potravina. Naše vejce. [online]. 2010 [cit. 2022- 01-24]. Dostupné z: <http://www.nasevejce.cz/o-vejci/vejce-jako-potravina>
34. MINE, Yoshinori. Introduction. *Egg Bioscience and Biotechnology* [online]. 2007. Wiley-Interscience, s. 1-2 [cit. 2022-01-30]. ISBN 0470039981,978-0-470-03998-4. Dostupné z: <http://library.lol/main/A0D26667D07335F60374E8C54CF23327>
35. Mléčný skot. *Zootechnika.cz* [online]. 8. 1. 2009 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.zootechnika.cz/clanky/chov-skotu/plemena-skotu/dojena-plemena-skotu.html>
36. MÜLLEROVÁ, Hana a Vojtěch STEJSKAL. Ochrana zvířat v právu. Praha: Academia, 2013, s. 316. ISBN 978-80-200-2317-9
37. Ochrana pohody zvířat – welfare. Portál Státní veterinární správy [online]. [cit. 12. srpna 2021]. Dostupné na: <https://www.svscr.cz/zdravi-zvirat/ochrana-pohody-zvirat-welfare/>
38. Plemena skotu. *Topbeef.cz* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <http://www.topbeef.cz/plemena-skotu>
39. Preambule zák. České národní rady č. 246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání
40. PRÝMAS, Lukáš. Kombinovat ekonomiku, dobré životní podmínky zvířat a sociální aspekty. *Náš chov* [online]. 10.02.2021 [cit. 2022-03-01]. ISSN 0027-8068. Dostupné z:

<https://naschov.cz/kombinovat-ekonomiku-dobre-zivotni-podminky-zvirat-a-socialni-aspekty/>

41. RADFORD, M. *Animal Welfare Law in Britain: Regulation and Responsibility*. Oxford University Press, 2001, s. 27, 29, 30, 65
42. RŮŽIČKA, Miroslav. § 302 Týrání zvířat. In: DRAŠTÍK, Antonín, Robert FREMR, Tomáš DURDÍK, Miroslav RŮŽIČKA, Alexander SOTOLÁŘ aj. *Trestní zákoník: Komentář* [Systém ASPI]. Wolters Kluwer [cit. 2021-7-24]. ASPI_ID KO40_2009CZ. Dostupné v Systému ASPI. ISSN: 2336-517X.
43. SAX, Boria. *Zvířata ve Třetí říši. Domácí mazlíčci, obětní beránci a holocaust*. Praha: Dokořán, 2003, s.127-128. ISBN 808-656-947-7
44. Senát schválil postupný konec drezury divokých druhů zvířat v cirkusech!. *Enviweb.cz* [online]. 15.11.2020 [cit. 2022-02-05]. Dostupné z: <https://www.enviweb.cz/117700>
45. Situace v ČR. *Proti srsti* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <http://www.protisrsti.cz/situace-v-cr.htm>
46. Skot. *Zooo.cz* [online]. 2019 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.zooo.cz/chov-skotu-hovezi-dobytek/>
47. SKŘIVAN, Miloš. a kol.; *Drůbežnictví 2000*. AgrospojPraha. 2000, s. 203. ISBN 80-239-4225-5
48. Spotřeba drůbežího masa a vajec v České republice stoupá!. *Odbory.info* [online]. Miroslav Svoboda, 24.03.2021 [cit. 2022-01-24]. Dostupné z: <https://www.odborny.info/obsah/5/spotreba-drubeziho-masa-vajec-v-ceske-republice-stoupa/327144>
49. *Survio* [online]. 21.2.2022 [cit. 2022-02-27]. Dostupné z: <https://www.survio.com/survey/d/P1Y4Y4B7S6S2K7Y2T?preview=1>
50. ŠARAPATKA B., URBAN J., a kolektiv. *Ekologické zemědělství v praxi. PRO-BIO Šumperk 2006*, s. 502. ISBN 978-80-903583-0-0.
51. ŠATAVA, Miloslav, et al. *Chov drůbeže : Velká zootechnika. 1. vydání*. Praha : Státní zemědělské nakladatelství, 1984. 512 s. ISBN 07-040-84.
52. ŠOCH, Miloslav, BROUČEK, Jan, ŠŤASTNÁ, Jana. *Welfare hospodářských zvířat. In: Člověk a zvíře - v zajetí či v péči? : aktuální právní a věcné otázky nakládání se zvířaty*. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta v nakl. Vodnář, 2010, s. 31. . ISBN 978-80-87146-33-0.

53. The Welfare of Chicken Kept for Meat Production (Broilers). Report of the Scientific Committee on Animal Health and Animal Welfare, European Commission, 2000. [online]. [cit. 2022-02-06] Dostupné z https://ec.europa.eu/food/fs/sc/scah/out39_en.pdf?wt-search=yes
54. Tur domácí. *Wikipedia: the free encyclopedia* [online]. San Francisco (CA): Wikimedia Foundation, 2022 [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Tur_dom%C3%A1c%C3%AD
55. usnesení Nejvyšší soud České republiky dne 15. 2. 2017 č.j. 3 Tdo 48/2017
56. VAŠÁK, Pavel, PROCHÁZKA Pavel,. *Drůbež a její chov v ilustracích*. Praha: AVENTINUM. 2008. 12 s. ISBN 80-86858-86-9
57. VEČEREK, V., DOUSEK, J., BURDA, Z., VEČERKOVÁ, E. a SÝKOROVÁ, I. *Ochrana zvířat 1. (skriptum)*. Brno: Ediční středisko Veterinární a farmaceutická univerzita Brno, Fakulta veterinární hygieny a ekologie, Ústav soudního a veřejného veterinárního lékařství, 2001, s. 7. ISBN 80-7305-412-4.
58. VELKOCHOVY: aké jsou rozdíly mezi jednotlivými způsoby chovu nosnic?. *Slepice v nouzi* [online]. [cit. 2022-02-07]. Dostupné z: <https://www.slepicevnouzi.cz/velkochovy>
59. VESELOVSKÝ, Zdeněk. *Člověk a zvíře*. Praha: Academia, 2000, s. 33-56. ISBN 80-200-0756-3
60. YOUNG, Thomas. *An Essay on Humanity to Animals*, 1798. Gale ECCO, 2018, s. 84.
61. Zpravodajský server ČTK. I zvířata mají svá práva I. – Zákaz týrání [online]. [cit. 30. srpna 2021]. Dostupné na: https://web.archive.org/web/20080319120603/http://www.ceskenoviny.cz/prilohy/paragrafy/index_view.php?id=68047

7 Přílohy

Příloha č. 1 – Dotazníkové šetření

Vážený respondente/respondentko, dovoluji si Vás požádat o vyplnění následujícího dotazníku.

Jmenuji se Denisa Rajglová a jsem studentkou České zemědělské univerzity v Praze. Nyní studuji 3.ročník oboru Podnikání a administrativa. Prosím o vyplnění krátkého dotazníku, který mi pomůže k napsání mé bakalářské práce. Všechny odpovědi jsou anonymní. Děkuji.

Pohlaví: a) muž b) žena c) jiné

Věk: a) 0-18 let b) 19-26 let c) 27-50 let d) 51 a více

Vzdělání: a) základní b) středoškolské c) vyšší odborné
d) vysokoškolské e) vyučen

Otázka 4. Víte, co znamená welfare zvířat?

a) Ano b) ne c) částečně

Otázka 5. Za jak účinnou považujete právní ochranu zvířat v ČR?

a) Výbornou b) chvalitebnou c) dobrou
d) dostačující e) nedostačující

Otázka 6. Víte, kam se obrátit, dozvíte-li se o týrání nějakého zvířete?

a) Ano – kam? b) ne

Otázka 7. Setkali jste se někdy ve svém okolí s týráním zvířat?

a) Ano, jednou b) ano, vícekrát c) ne

Otázka 8. O jaký druh týrání šlo?

a) Podvývka b) omezení pohybu c) fyzické násilí

- d) opuštění zvířete
nešetrné nebo bezdůvodné usmrcení
- e) nevhodné a nešetrné zacházení
g) jiné
- f)

Otázka 9. O jaký druh zvířete šlo?

- a) Kočka
e) nesetkal/a jsem se s týráním
- b) pes
- c) hospodářské zvíře
- d) jiné

Otázka 10. Domníváte se, že by se z právního hlediska mělo být zacházení se zvířetem jako s člověkem?

- a) Ano
- b) ne
- c) nevím

Otázka 11. Co byste změnili v českém právním řádu na ochranu zvířat?

- a) Vyšší trestní sazby za týrané zvíře
hospodářských zvířat
- b) zpřísnění podmínek pro chovatele
- c) šetrnější zacházení se zvířaty při převozu
- d) zákaz chovat zvířata při velkém porušení zákona
- e) nic bych neměnil/a
- f) nic bych neměnil/a

Otázka 12. Považujete zvýšené trestní sazby v novém trestním zákoníku za týráání zvířat za dostatečné? (maximum je nastaveno na 5 let trestu)

- a) Ano, je to v pořádku
- b) ne, přijde mi to nedostatečné
- c) ne, přijde mi to přehnané
- d) nevím

Otázka 13. Víte, v jakých podmínkách žijí slepice v klecových chovech?

- a) Ano
- b) ne
- c) částečně

Otázka 14. Souhlasíte se zákazem klecových chovů slepic?

- a) Ano, souhlasím b) ne, nesouhlasím c) nevím

Otázka 15. Co si myslíte o využívání zvířat pro testování výrobků?

- a) Úplně bych to zakázal/a b) Povolila bych to pouze na určité účely
b) plně s tím souhlasím

Nyní se přesuneme k druhé části dotazníku, která je zaměřená na vejce a drůbeží maso.

Otázka 16. Kde nejčastěji kupujete vejce?

- a) V supermarketech b) od chovatele c) na farmářských trzích
d) chováme vlastní slepice e) nekupuji vejce f) jiné

Otázka 17. Kde nejčastěji kupujete drůbeží maso?

- b) V supermarketech b) od chovatele c) z vlastního chovu
d) nekupuji drůbeží maso e) jiné

Otázka 18. Řídíte se při nákupu vajec z jakého chovu pochází?

- a) Ano b) ne c) občas d) nekupuji vejce

Otázka 19. Jaký typ chovu preferujete?

- a) Klecový chov b) chov ve voliérách (kombinace klecového chovu
s podestýlkou) c) halový chov d) chov s výběhem
e) ekologický chov f) domácí chov nekupuji vejce g) nepreferuji žádných chov -

Otázka 27. Víte, jaká je aktuální průměrná cena za 1 ks vejce?

- a) 1-1,5 Kč b) 1,5-2 Kč c) 2,5-3 Kč d) 3-3,5 Kč
e) 3,5-4 Kč f) Jiné

Otázka 28. Víte, jaká je aktuální průměrná cena za 1kg drůbežího masa?

- a) méně než 55 Kč b) 55-60 Kč c) 60-65 Kč d) 65-70 Kč
b) e) 70-80 Kč f) 80-90 Kč g) 90-100 Kč h) více než 100 Kč